

EVDE SÖMÜRÜLEN İŞÇİLER

Tekgıda-İş Sendika Akademisi
12 Nisan 2021

Yıldırım Koç

Türkiye’de işçi sömürsünün en yoğun olduğu alanlardan biri, evlerde parça başı ücretle yaptırılan imalat işleridir. Son yıllarda daha da yaygınlaşan bu uygulama, yüzbinlerce işçinin, kendi haklarının farkında bile olmadan, asgari ücretin de altında ücretlerle çalıştırılmalarına dayanmaktadır. Covid-19 salgını sonrasında özellikle bazı sektörlerde beyaz yakalı işçilerin uzaktan çalışması gündeme gelmiştir. Ancak çok eski tarihlerden beri uygulanan ve son yıllarda daha da yaygınlaşan eve-iş-verme sistemi dikkatlerden kaçmaktadır. Bu yazı, çağdışı ve insanlıkdışı bir sömürü yaşayan ve haklarının farkında bile olmayan çaresiz yüzbinlerce insanın yaşadığı sorunları özetlemektedir.

Evde çalışma çeşitli biçimlerde gerçekleştirilir.

Çocuk, yaşlı ve hasta bakımı ve evlerde temizlik işi ayrı bir sektördür. Bu sektörde geleneksel olarak tek tek kişilerin belirli bir ücret karşılığı çocuk, yaşlı veya hasta bakımını veya temizliği üstlenmesi uygulaması vardı. Ancak günümüzde bu ilişki, bu yükümlülüğü bir şirketin üstlenmesi ve bu görevi yerine getirmek üzere ücret karşılığı çalışan bir kişiyi görevlendirmesi biçiminde yaygınlaşmaktadır.

Evde çalışmanın ikinci türü, gelişen dijital teknolojiyle birlikte, genellikle vasıflı beyaz yakalı işçilerin uzaktan çalışmasıdır. Bu uygulama, covid-19 salgını sonrasında yaygınlaşmıştır.

Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinden beri süregelen ve genellikle gözlerden kaçan bir uygulama ise imalat işlerinin parça başı ücret temelinde evde yapılmasıdır. Eve-iş-verme sistemi olarak isimlendirilen bu uygulama, son yıllarda iyice yaygınlaşmıştır. Bu şekilde çalıştırılan kişiler, mevzuatımıza göre iş sözleşmesiyle çalışan işçilerdir. Ancak bu haklarının farkında olmayan yüzbinlerce işçi, evlerindeki çocukların ve yaşlıların da katkılarıyla, çok düşük ücretlerle üretim yapmaktadır. Son yıllarda hızla yaygınlaşan bu alanda yaşananlar gözlerden uzaktır. Bu işlerde çalışanların büyük çoğunluğu kadın olmakla birlikte, işten çıkarmaların ve işsizliğin arttığı koşullarda erkeklerin de bu işlerde çalışması yaygınlaşmıştır. Ayrıca, bir işyerinde çalışmakta olan birçok işçi, aldığı ücretin yetersizliği karşısında, ek iş olarak eve-iş-verme sisteminde çalışmaktadır. Bu yazı, kamuoyunun dikkatini bu konuya çekmeyi amaçlamaktadır. Yazıda yalnızca bir işveren için evde yapılan çalışma ilişkisi içinde olanlar incelenmiştir; evinde kendi başına üretim yaparak bunu pazarlayan kişiler araştırma kapsamına alınmamıştır.

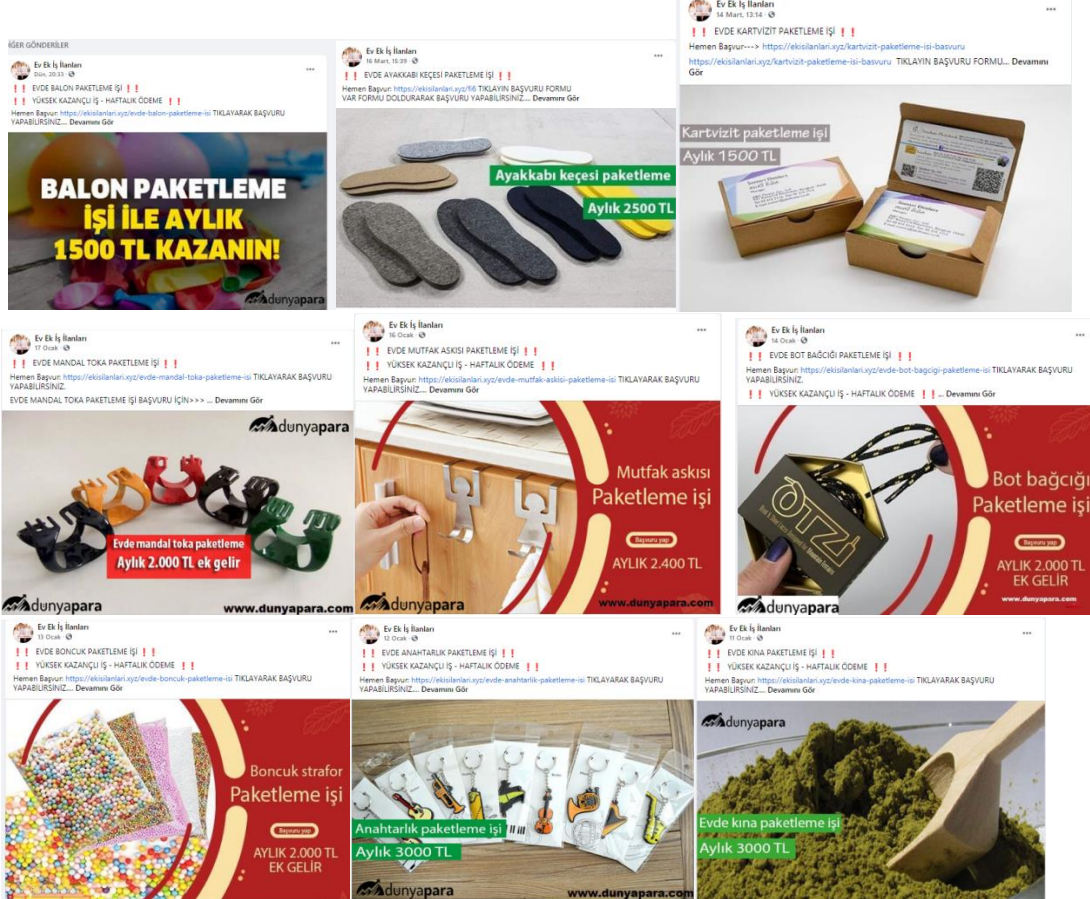
2011 yılından beri yürürlükteki yasalara göre işçi sayılan yüzbinlerce insan, sosyal güvenlik primleri ödenmeden, asgari ücretin altında ücretlerle, işverenlerin kazançları vergilendirilmeden çalıştırılmaktadır. Bu işçilere fazla çalışma ücreti ödenmemektedir. İşçinin çalıştığı mekânın ısıtılması ve aydınlanmasını işçi üstlenmektedir. Çalışma sırasında meydana gelebilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarından işveren sorumlu tutulmamaktadır.

Günümüzde bu alanda faaliyet gösteren internet siteleri tarandığında, eve-iş-verme sistemi içinde yapılan işlerden bazıları aşağıda sunulmaktadır:

- Antep fıstığı temizleme işi
- Bitki çayı/ poşet çay paketleme
- Boncuk işleri ve boncuk dizimi
- Bone paketleme işi
- Çorap katlama işi
- Davetiye katlama ve paketleme işi
- Dekoratif sabun yapımı
- Deri temizleme işi
- Dikiş, nakış, örgü
- Etiket yapıştırma, etiketleme işi
- Etli ekmek hazırlama

Hamur ve kebab içi hazırlama işi
Hediyelik eşya hazırlama işi
Islak mendil paketleme
İplik temizleme
Kalem montajı
Kına paketleme
Kırtasiye malzemesi paketleme
Kolonya paketleme işi
Kurutulmuş meyve paketleme
Kutu katlama işi
Makine parçaları paketleme
Mandal montajı
Mandal süsleme
Montaj işi
Nikah şekeri yapımı
Pasta ve kurabiye hazırlama
Silgi paketleme işi
Takı yapımı
Tekstil ürünleri temizleme işi
Tespah dizme
Tespah paketleme işi
Tişört katlama ve paketleme
Yaka dikimi

Bu konuda internette bulunan bazı ilanlardan örnekler aşağıda sunulmaktadır:

Ev Ek İş İlanları
10 Ocak

!! EVDE ZARF PAKETLEME İŞİ !!
!! YÜKSEK KAZANÇLI İŞ - HASTALIK ÖZEMME !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-zarf-paketleme-isi-tiklayarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Aylık 1400 TL
Evde zarf paketleme işi
www.dunyapara.com

Ev Ek İş İlanları
1 Ocak

!! EVDE DOĞUM GÜNÜ MUMU PAKETLEME İŞİ !!
!! YÜKSEK KAZANÇLI İŞ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/dogum-gunu-mumu-paketleme-isi-tiklayarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

DOĞUM GÜNÜ MUMU PAKETLEME İŞİ
AYLIK 2.800 TL EK GELİR FIRSATI

Ev Ek İş İlanları
10 Ocak

!! EVDE BULAŞIK FIRÇASI PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-bulasik-fircasi-paketleme-isi-tiklayarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

AYLIK 3.000 TL EK GELİR
BULAŞIK FIRÇASI PAKETLEME İŞİ

Ev Ek İş İlanları
4 Ocak

!! EVDE SAÇ BANDI PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-sac-bandi-paketleme-isi-tiklayarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

SAÇ BANDI PAKETLEME İŞİ
AYLIK 2.400 TL EK GELİR

Ev Ek İş İlanları
2 Ocak

!! EVDE ÇAY SÜZGEÇİ PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-cay-suzgeci-paketleme-isi-tiklayarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Çay süzgeci
Paketleme işi
AYLIK 2.000 TL

Ev Ek İş İlanları
2 Ocak

!! EVDE LAVABO FİLTRESİ PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/lavabo-filtresi-paketleme-isi-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

LAVABO FİLTRESİ PAKETLEME İŞİ
AYLIK 2.000 TL EK GELİR FIRSATI

!! EVDE POSTİŞ PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-postis-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

EVDE POSTİŞ PAKETLEME İŞİ
AYLIK 2.1000 TL EK GELİR FIRSATI

Ev Ek İş İlanları
1 Ocak

!! EVDE KİTAP AYIRACI PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/kitap-ayraci-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Kitap ayırıcı paketleme işi
AYLIK 3500 TL

Ev Ek İş İlanları
1 Ocak

!! EVDE ÇANTA ASKILIĞI PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/canta-askiligi-paketleme-isi-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Çanta askılığı
Paketleme işi
AYLIK 2.000 TL

Ev Ek İş İlanları
1 Ocak

!! EVDE POSTİŞ PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-postis-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

EVDE POSTİŞ PAKETLEME İŞİ
AYLIK 2.1000 TL EK GELİR FIRSATI

Ev Ek İş İlanları
19 Aralık 2020

!! EVDE BİLEKLİK PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/bileklik-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

BİLEKLİK HAZIRLAMA VE PAKETLEME İŞİ
AYLIK 3.000 TL EK GELİR FIRSATI

Ev Ek İş İlanları
26 Aralık 2020

!! EVDE BEŞİK AKSESUARLARI PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/besik-aksesuarlari-paketleme-isi-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Paketleme işi
Beşik aksesuarları
AYLIK 2.400 TL EK GELİR

Ev Ek İş İlanları
22 Aralık 2020

!! EVDE CONTA PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-conta-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

EVDE CONTA PAKETLEME İŞİ
AYLIK 2.400 TL EK GELİR

Ev Ek İş İlanları
19 Aralık 2020

!! EVDE EŞARP ASKISI MONTAJ VE PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-esarp-askisi-montaj-ve-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Eşarp askısı montaj ve
Paketleme işi
AYLIK 2.400 TL

Ev Ek İş İlanları
18 Aralık 2020

!! EVDE TIRNAK MAKASI PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-tirnak-makasi-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Tırnak makası paketleme işi
AYLIK 2.400 TL EK GELİR

Ev Ek İş İlanları
14 Aralık 2020

!! EVDE BANYO KESESİ PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-banyo-kesesi-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

AYLIK 1.400 TL EK GELİR
EVDE BANYO KESESİ PAKETLEME İŞİ

Ev Ek İş İlanları
18 Aralık 2020

!! EVDE EŞARP ASKISI MONTAJ VE PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-esarp-askisi-montaj-ve-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Eşarp askısı montaj ve
Paketleme işi
AYLIK 2.400 TL

Ev Ek İş İlanları
18 Aralık 2020

!! EVDE TIRNAK MAKASI PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-tirnak-makasi-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Tırnak makası paketleme işi
AYLIK 2.400 TL EK GELİR

Ev Ek İş İlanları
14 Aralık 2020

!! EVDE BOYA RENK KARTELASI PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-boya-renk-kartelasi-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Boya Renk Kartelası
Paketleme işi
AYLIK 2.000 TL

Ev Ek İş İlanları
13 Aralık 2020

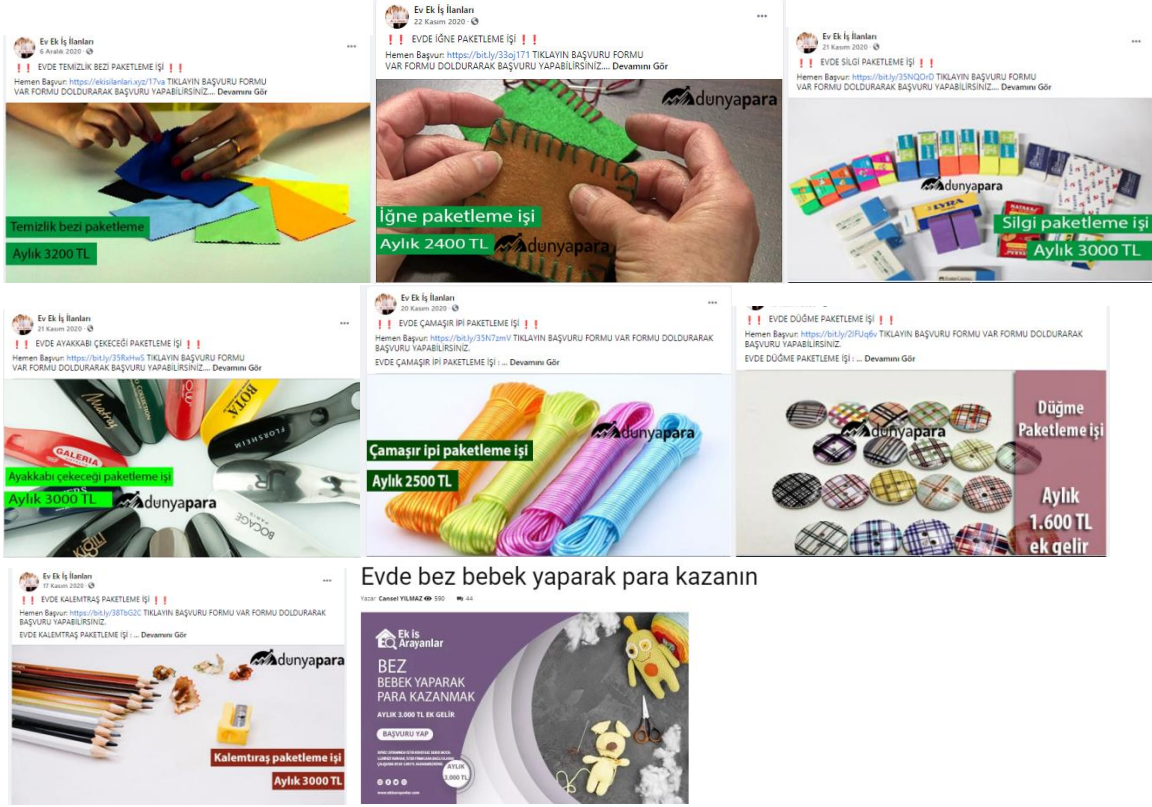
!! EVDE TARAK PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-tarak-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Tarak paketleme işi
AYLIK 2500 TL

Ev Ek İş İlanları
14 Aralık 2020

!! EVDE ABAKÜS PAKETLEME İŞİ !!
Hemen Başvur: <https://ekisilanlari.yzyz/evde-abakus-paketleme-isi-basvuru-tiklayarak-basvuru-formu-var-formu-doldurarak-basvuru-yapabilirsiniz...> Devamını Gör

Evde abaküs paketleme işi
AYLIK 2.000 TL

DÜNYADA EVDE PARÇA BAŞINA ÜCRETLİ ÜRETİM

İmalat işinin evlerde parça başı ücret temelinde gerçekleştirilmesi uygulaması gelişmiş Batı ülkelerinde geçmişte de vardı. Örneğin, ABD’de Connecticut Eyaletinde 1934 yılında Eyalet Çalışma Müdürlüğü tarafından hazırlanan bir rapora göre, çengel, çıtçı, çengelli iğne, topluiğne, madeni düğme gibi malların evlerde üretimi yaygındı. Evinde üretim yapılan 129 aile üzerindeki bir incelemeye göre, ailelerin 96’sında 16 yaşından küçük çocuklar çalışıyordu. Bu çocukların yarısı 12’den küçük yaşta idi. 34’ünün yaşı sekiz ve aşağısında, 12’si ise 5 yaşından küçüktü. (Huberman. L., **Feodal Toplumdan Yirminci Yüzyıla**, Bilim Yay., İstanbul, 1976, s.145-147)

Eve-iş-verme uygulaması 1970’li yıllarla birlikte özellikle az gelişmiş ülkelerde hızla yaygınlaştırdı. Örneğin, **Manchester Guardian Gazetesi**’nde 1 Mayıs 1977 tarihinde yayınlanan bir yazı, Hong Kong’da eve-iş-verme sisteminin uygulanışını şöyle anlatmaktadır:

*“Eğer fabrikalardaki işçiler yetersiz korunmaktaysa, oyuncak bebek elbiselerinin dikiminde veya askerler veya kauçuk hayvanlar gibi küçük oyuncakların parçalarını birleştirmede veya boyamada yabancı ve yerli şirketlerin çalıştırdığı binlerce ev işçisi daha da az korunmaktadır. Hong Kong’un herhangi bir yerleşim bölgesinde 5 yaşındaki çocuklardan 70 yaşındaki büyükanne ve büyükbabalara kadar ailenin tümü sabahın erken saatlerinden gece geç vakitlere kadar dikiş dikmekte, bu elbiseleri bebelere giydirmekte, parçaları birleştirmekte ve boyamaktadır. Bu ordu Hong Kong’un iş yasalarının bile tamamıyla kapsamı dışındadır. (...) Bir dul kadın yalın bir şekilde şunları söylemektedir: ‘Eğer ben çalışmazsam, açlıktan öleceğim.’” (Aktaran Tyler, G., “The Friedman Inventions,” **Dissent**, Yaz 1980, s.279-280)*

1990’lı yıllarda yapılan çalışmalardan biri, çeşitli ülkelerde eve-iş-verme sisteminin hangi boyutlara ulaştığını özetlemektedir: 1990’lı yılların başlarında Arjantin’de Buenos Aires’te imalat sanayiinde çalışan işçilerin yüzde 8’i, Cordoba ve Rosario’da imalat sanayiinde çalışan işçilerin yüzde 10’u evde çalışmaktadır. Mısır’da çalışan kadınların yüzde 53’ü ve erkeklerin yüzde 10’u işlerini evlerinden sürdürmektedir. Filipinler’de kayıt-dışı sektördeki işçilerin yüzde 14’ü eve-iş-verme sistemi içindedir.

Venezuela’da giyim endüstrisindeki işçilerin yüzde 45’i eve-iş-verme sisteminde çalışmaktadır. Şili’de kadın ve çocuk giyim eşyalarının yüzde 60’ı ve erkek giyim eşyalarının yüzde 30’u eve-iş-verme sistemi içinde üretilmiştir. Aynı kaynağa göre, Arjantin’de evlerde ücretli olarak çalışan ve giyim eşyası ve ayakkabı üretenlerin yüzde 87’si kadındır. Kadınlar, Federal Almanya’da evlerde çalışanların yüzde 87’sini oluşturmaktadır. Bu oran İtalya’da yüzde 90, Japonya’da yüzde 93’tür. (Chen, M, Sebstad J., O’Connell, L., **Towards a New Economic Orthodoxy: The Case of Homeworkers (Fact Sheets: Argentina, Philippines, Mexico)**, Harvard Institute for International Development, Cambridge, 1996, 29 s.)

Uluslararası Çalışma Örgütü de, 1980’li yıllardan itibaren tüm dünyada eve-iş-verme uygulamalarında bir artış ve yaygınlaşma gözlemlendiğini belirtmektedir. (ILO, **Home Work, Report V (1), ILC-82**, Cenevre, 1995)

EVDE ÇALIŞAN İŞÇİNİN SÖMÜRÜLMESİ OSMANLI’DAN BERİ VAR

Eve-iş-verme sistemi, özellikle tüccarların işçileri bir çatı altında toplamak yerine onları kendi evlerinde parça başı ücret karşılığında çalıştırmalarıydı. Kapitalizmin gelişme sürecinde Batı’da yaygınlaşan eve-iş-verme sistemi Osmanlı İmparatorluğu’nda da vardı. 1600-1615 yılları arasında Ankara’da tüccar, hammaddeyi köylü ve şehirli üreticiye veriyor ve belirli bir ücret karşılığında evlerde sof dokutturuyor ya da boyattırıyordu. (Ergenç, Özer, “1600-1615 Yılları Arasında Ankara İktisadi Tarihine Ait Araştırmalar”, **Türkiye İktisat Tarihi Semineri**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1975, s.165) Enver Ziya Karal da 1833 yılında Bursa’da ipekli dokuma işinde eve-iş-verme sisteminin uygulandığını yazmaktadır. (Karal, Enver Ziya, **Osmanlı Tarihi, Islahat Fermanı Devri, 1856-1861**, c.VI, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1976, s.240) Orhan Kurmuş, 19. yüzyılda Ege Bölgesi’nde halı üretiminde eve-iş-verme sisteminin çok yaygın olduğunu ve bu uygulamanın küçük üreticilikle birlikte varlığını sürdürdüğünü belirtmektedir. (Kurmuş, Orhan, **Emperyalizmin Türkiye’ye Girişi**, 3. basım, Savaş Yayınları, Ankara, 1982, s.101-106)

Osmanlı’da eve-iş-verme sistemi kapitalizmin iç dinamiklerle gelişmesinin bir aşaması olmaktan çok, Batılı sermayedarların mülksüzleşmemiş üreticileri parça başı ücret uygulamasıyla sömürdüğü bir araç olarak gelişti ve uygulandı.

Osmanlı’da bazı sektörlerde eve-iş-verme sistemi yaygındı ve bu sistemde üretimde bulunanların bir bölümünü, ev dışında çalışma olanakları sınırlı olan Müslüman kadınlar oluşturuyordu. Ancak bu alanda da Ermeni ve Rum kadınları ağır basıyordu:

“Kadın işçinin en fazla bulunduğu alanlardan bir tanesi halı dokuma sektörüydü. Osmanlı Devleti XIX. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupalı ve Amerikalı halı tüccarlarının cazibe alanı olmuştu. Bu, sözü edilen yerlerdeki birtakım toplumsal ve sanatsal zevkteki değişme ile Osmanlı halılarının özelliğinden kaynaklanıyordu. Yabancı şirketler ve tüccarlar Anadolu’nun çeşitli yerlerinde bazen eve iş vererek bazen de bizzat halı tezgâhları kurarak ülkedeki halıcılığı teşvik ettiler. Dolayısıyla dokuma sürecinde yoğun bir emek kullanımı söz konusu oldu. Uşak hariç Osmanlı Devleti’nin halı dokunan diğer merkezlerinde Rum ve Ermenilerin daha fazla iş aldıkları görülmekteydi. Yabancı tüccarlar halıcılığı yaymak için yaptıkları yeni teşebbüslerde Rum ve Ermeni kadınlarını tercih ediyorlardı. Ermeni ve Rum kadınlar, bu konuda öyle uzmanlaştılar ki Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra göçmen durumuna düşenler Yunanistan ve Mısır’da halı ürettirler ve bir süre sonra Yunanistan halı üreticisi olarak Cumhuriyet Türkiye’sinden daha üstün bir hâle geldi.” (Kırpık, Cevdet, **Osmanlı Devleti’nde İşçiler ve İşçi Hareketleri (1876-1914)**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Isparta, 2004, s.101)

Eve-iş-verme sisteminde kullanılan aletlerin (örneğin dokuma tezgahı) mülkiyeti genellikle evde çalışan kişiye aitti; ancak üreticinin geliri, ürettiği ürünün satışından elde edilen para değil, parça başı işi düzenleyen sermayedarın parça başı iş temelinde ödediği ücretti. Üretici, işgücünü satan bir işçiydi. Halı tezgahının veya son derece basit bir üretim aracının mülkiyetinin kendisine ait olması, bu sınıfsal konumu değiştirmiyordu. Ancak birbirinden kopuk olarak sürdürülen bu üretim ve bu çalışmanın genellikle bir ek gelir kaynağı olarak görülmesi, sınıf bilincinin ve hatta işçilik bilincinin gelişmesini engelliyordu.

Osmanlı'nın son dönemlerinde eve-iş-verme sistemi kunduracılık, halıcılık ve dokuma gibi işlerde epeyce yaygındı.

Osmanlı İmparatorluğu'nda 1913 ve 1915 sanayi sayımlarında kunduracılıkta, pamuk ipliği üretiminde ve pamuklu dokumacılıkta eve-iş-verme sistemi saptanmıştı. Bu yıllarda kunduracılık büyük çoğunlukla evlerde yapılıyordu. Büyük kundura mağazaları kunduranın ana girdilerini (deri ve diğer girdiler), araçlar eliyle, evlerinde bir ücret karşılığında çalışan kunduracılara dağıtıyorlardı. İstanbul'da büyük mağazalar hesabına bu şekilde çalışan kundura işçilerinin sayısının 3.000 dolaylarında olduğu tahmin ediliyordu. Manisa'da evlerde 600 dolayında tezgâh, pamuklu kumaş dokuyordu. Bursa'da evlerde 500 dolayında havlu tezgâhı vardı. (Ökçün, Gündüz, **Osmanlı Sanayii, 1913, 1915 Yılları Sanayi İstatistiği**, 2. basım, SBF Yay. No 229, Ankara, 1971, s.102, 150)

Büyük şirketler için evlerde en yaygın biçimde üretilen ürün ise halıydı. Halı üretiminin önemli bir bölümü ihracata yönelikti. 1900'lü yılların başlarında Anadolu'nun birçok bölgesinde halı evlerde dokunuyordu. 1907 yılında kurulan Şark Halı Şirketi, İzmir, Sivas, Burdur, Isparta, Haçin, Urla, Maraş ve Kırkağaç'ta imalathaneler kurup, işçileri buralarda topladı. Ancak diğer taraftan evlerde üretimi sürdürttü. (The Oriental Carpet Manufacturers Limited, 1907 yılında İngiltere'de kuruldu, ancak genel merkezi İzmir'deydi. Şirketin İzmir, İstanbul, Londra, New York, Paris ve Toronto'da şubeleri vardı.) Halının girdileri ve istenilen model evlerde kendilerine ait tezgâhlarda çalışan kadınlara veriliyor ve atılan ilmiğe başına belirli bir ücret ödeniyordu. (Ökçün, a.g.k., 1971, s.133) Bu uygulama Cumhuriyet döneminde de sürdü. (Bu konuda bkz. S. Aksoy, "Halı İmalinde Çalışanların Ekonomik ve Sosyal Durumları", **Çalışma Bakanlığı, Çalışma Dergisi**, sayı 11, Ekim 1946, s.49-50; O. Arıncı, "Demirci ve Gördes'te Halıcılık", **Çalışma Bakanlığı, Çalışma Dergisi**, sayı 20, Temmuz 1947, s.59-60) Böylece, işçilik gelirin bir ek veya yan gelir olarak bakan ve bu nedenle düşük parça başı ücretlerle çalışmayı kabullenen ve işçilik bilinci ve sınıf bilinci gelişmemiş ve örgütlü mücadele anlayışı olmayan bir kitle yaratıldı. (Günümüzde uzaktan çalışma uygulaması içinde olanlar için, yapılan çalışma karşılığında alınan ücret, bir yan gelir değildir, asıl geliri oluşturmaktadır.)

Osmanlı'da eve-iş-verme sistemi Birinci Dünya Savaşı sırasında farklı bir boyut kazandı. Osmanlı Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi, Dahiliye Nezaretî'nin 27 Mayıs 1332 (11 Nisan 1916) tarih ve 3 Sayılı İznisiyle 1 Ağustos 1332'de (24 Ağustos 1916) kuruldu. Cemiyetin başkanı Enver Paşa'ydı. Enver Paşa'nın eşi Naciye Sultan da bu girişimi destekliyordu. Cemiyet, çeşitli yerlerde imalathaneler açtı ve Müslüman Osmanlı kadınlarını işe yerleştirdi. (Karakışla, Yavuz Selim, "Kadınları Çalıştırma Cemiyeti'nin Kadın İşçileri Evlendirme Kampanyası", **Tarih ve Toplum**, sayı 219, Mart 2002, s.27-40) 1917'nin sonunda derneğin fabrikalarında istihdam şu şekildeydi: Merkez-Çapa Şubesi: 231 kadın işçi. Ayrıca 405 kadına eve-iş-verme sistemi içinde yün bükme işi yaptırılıyordu. Fatih Şubesi: 128 kadın işçi. 250 kadına eve iş veriliyor. Üsküdar Şubesi: 68 kadın işçi. 200 kadın eve-iş-verme sistemi içinde çalışıyor. Ayrıca Cemiyetle anlaşmalı olarak kadın işçi ve memur çalıştıran özel ve kamu kuruluşlarında toplam 7.185 kişi istihdam ediliyordu. (Cemiyetin nizamnamesi için bkz. Oktar, Tiğince, **Osmanlı Toplumunda Kadının Çalışma Yaşamı, Osmanlı Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi**, Bilim Teknik Yayınları, İstanbul, 1998, s.109-128, 160-171)

CUMHURİYET DÖNEMİNDE EVE-İŞ-VERME

Cumhuriyet döneminde eve-iş-verme uygulaması sınırlı bir ölçüde devam etti. (Bu konuda bkz. Aksoy, S., "Halı İmalinde Çalışanların Ekonomik ve Sosyal Durumları," **Çalışma Bakanlığı, Çalışma Dergisi**, No.11, Ekim 1946, s.49-50; Arıncı, O., "Demirci ve Gördes'te Halıcılık," **Çalışma Bakanlığı, Çalışma Dergisi**, No.20, Temmuz 1947, s.59-60)

1926 yılında kabul edilen ve 2011 yılına kadar yürürlükte kalan 818 sayılı Borçlar Kanunu, eve-iş-verme sisteminde çalışanların işverenle ilişkilerini "hizmet akdi" olarak değil, "istisna akdi" olarak nitelendiriyordu. 2011 yılına kadar uygulanan bu düzenlemede, parça başı ücretle evlerde üretim yapan kişiler, "işçi" sayılmıyor, işçilere tanınan haklardan yararlanamıyorlardı. İlgili madde (M.322) şöyleydi: "İşçi parça üzerine yahut götürü çalışıp da iş sahibinin nezareti altında bulunmaz ise işlenen madde ve işin akit mucibince icrası noktasından mesuliyeti hakkında istisna akdine dair hükümler, kıyasen tatbik olunur."

1970'li yıllarda bazı fabrika ve atölyelerde, üretilen parçaların birleştirilmesi işi evlerde yapılıyordu. Tekstil işkolunda da 1980'li yıllarda eve-iş-verme sisteminin yaygınlaştığı bilinmektedir.

Sencer Ayata tarafından 1977-78 yıllarında Kayseri'de yapılan bir araştırma (Ayata, S., **Kapitalizm ve Küçük Üreticilik - Türkiye'de Halı Dokumacılığı**, Yurt Yay.No.15, Ankara, 1987) halı üretiminde eve-iş-vermeye ilişkin ilk önemli bilimsel çalışmadır. Ayata, bu çalışmasında, evlerde ücret karşılığı yapılan işler arasında halıcılığa ek olarak el ve makina ile yün giyim eşyası örgücülüğü, nakışçılık, dantelcilik, Şile bezi dokumacılığı, havluculuk, hediyeelik eşya imalatı, hazır giyim sanayii için parça imalatını belirtmektedir.

1980'Lİ YILLARDAN İTİBAREN YAYGINLAŞAN UYGULAMA

Eve-iş-verme uygulaması 1980'li yıllarda yaşanan yoksullaşma sürecinde yaygınlık kazandı. İşyerinde çalışırken aldığı ücretin satınalma gücü düşünce, birçok işçi, kendisi ve ailesinin katkısıyla, evlerde parça başı ücretle ek iş yapmaya başladı.

1980'li ve 1990'lı yıllarda Türkiye'de eve-iş-verme sistemi içinde çalışanların sayılarına ilişkin, hiçbir güvenilir veri yoktur. Bu yıllarda Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen Hanehalkı İşgücü Anketlerinde bu konuda yer alan veriler tamamıyla yanlıştı. On binlerce kaçak atölyenin, 4,5 milyondan fazla yerli ve 1 milyona yakın yabancı kaçak işçinin olduğu bir ülkede, eve-iş-verme sistemi içinde yapılan çalışmayı saptamak olanaklı değildi. Ayrıca, bu sistemde çalışan kişiler, vergilendirilecekleri kaygısıyla, bu konudaki anket sorularına yanlış yanıt verme eğilimindeydi.

1980'li yıllarda eve-iş-verme uygulamaları sistemli bir biçimde yaygınlaştırılmaya çalışıldı. 1982 yılı Ocak ayında **Günaydın Gazetesi'nin Saklambaç** ekinde dört gün dörtte bir sayfa "Evine Bolluk Getiren Kadınlar" başlıklı bir dizi görüşme yayınlandı. Bu görüşmelerde eve-iş-verme sistemi övülüyor, bu sisteme katılma yolları gösteriliyordu. Bu yazı dizisinden bazı bölümler aşağıda sunulmaktadır:

"Şimdilerde hazırlanmakta olan yeni Medeni Kanun'a göre, evin geçimine katkıda bulunmayan kadını, kocası boşayabilecek. (...) Bir mesleği olmayan, yeterli eğitim görmemiş kadın da isterse, hem de evinde çalışıyor. Böylece sokakta işine gidip gelmek için para ve zaman kaybına da uğramadan hem evinin işlerini görebiliyor, varsa çocukları ile ilgilenabiliyor, hem de boş saatlerinde seçtiği işten aile bütçesine katkıda bulunabilecek geliri elde ediyor. Evinde çalışan iki çocuklu bir ev hanımı, Fatma Tuğ, 'bir ev hanımı günlük programını iyi hazırlarsa, ev işlerine ve çocuk bakımına ayırdığı zamanın dışında hayli boş saatler bulabilir. Bu saatleri komşuda dedikodu yaparak, arkadaşlarla çay içip oyun oynayarak da geçirmek mümkün, çalışarak da. Önemli olan, çalışmayı istemek veya ekonomik nedenlerle buna mecbur olmak,' diyor.

*"Belli bir mesleği olmayan kadınlar ne iş yapabilir, diye karamsarlığa kapılmadan önce, evlerde yapılmakta olan bazı işlere ve bu işlerin gelirlerine göz atmakta yarar var." (Arsan, F., "Evine Bolluk Getiren Kadınlar," **Günaydın Saklambaç**, 20-23 Ocak 1982)*

Bu bölümde evlerde yapılan işler şöyle sıralanmış: İlik açma, düğme dikme, pantolon dikme, temizleme, biçilmiş etek dikme, biçilmiş önlüğü dikme, yün kazağa yakasını geçirme, pardösü eteği bastırma, iş işleme, triko dokumayı birleştirme, örgü ve tığ işi yapma, daktilo yazma, tercüme yapma, yabancı dil dersi verme, kesekağıdı yapma, çocuk bakma, dekoratif duvar süsleri yapma, elektrik sanayiinin yan işi olarak darbeli el presi ile zil butonu basma, halı dokuma.

Yazı dizisinde eve-iş-verme sistemi içinde acımasızca sömürülen kadınlar için şöyle deniliyordu:

"'Böyle hanımlar hepimizin başına' dedirtecek, hem evinin işini aksatmayan, hem de 'çalışıyorum' diye gürültü patırtı koparmadan elinin emeği, alınının teriyle para kazanmasını bilen, üstelik de bu durumu olağan görenlerden bazıları şöyle diyor: (...) Zeynep Ergül (25) Sultanhamam'da iş verecek o kadar çok işyeri var ki, benim gibi pek çok kişi bu sahada rahatça geçinebilecek para kazanabilir. (...) Nurcan Arıcı (19): Kesekağıdı yapıyorum. (...) Üstelik benim bu iş için evimden çıkmam da gerekmiyor. Kağıdı kapıma getiriyorlar ve bir haftanın sonunda da gelip kesekağıtlarını alıyorlar. Hiçbir becerisi olmayan herkes bu işi rahatça yapabilir. (...) Fatma Tuğ (22): Çalışmak isteyen mutlaka bir çözüm buluyor. Örneğin, ben biri 2 yaşında, diğeri 8 aylık çocuklarımı bırakıp da herhangi bir işe gidemeyeceğimden, ne yapabilirim diye soruştururken bazı komşularımdan evde darbeli el presi ile zil butonu basabileceğimi öğrendim. İşvereni buldum. Evime makinesini koydu ve o gün bugün çok şükür rahatım."

Bu yıllarda Sümerbank Halıcılık çeşitli yörelerde halıcılık kursları açıyor, Sümerbank'a ait halı tezgahlarını köylere dağıtıyor, yünü ve modeli veriyor ve atılan düğüm sayısına göre dokunan halı için bir ücret ödüyordu. 1982 yılında Arap ülkelerine gupür dantel ihraç eden Broderiteks Şirketi, tül üzerine makineyle dantel işliyor, bu tülleri top top evlere vererek, emek yoğun kesme işlerini yaptırıyordu.

Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından 1983 yılında Konya'da halı üreticileri konusunda yapılan bir araştırmanın sonuçları önemlidir. (DİE, **Konya El Dokuması Halıcılık Anketi (1983)**, Yay.No.1207, Ankara, 1986) Konya'da halıcılıkla uğraşan 3750 hane vardı. Bunların 2125'i belediyesi olmayan yerlerde, 1625'i belediyesi olan yerleşim birimlerindeydi. Bu ailelerin yalnızca 50'si yalnızca halıcılıkla geçimini sağlıyordu. 2275'inin asıl işçi çiftçilik, 200'ünün asıl işi hayvancılık, 100'ünün ticaret, 375'inin işçilikti. 750 kişi ise asıl geçimini başka yollarla sağlıyordu. Bu evlerde toplam 10.700 kişi halı üretimine katkıda bulunuyordu. 10.700 kişinin 3725'i ücret karşılığında halı dokuyordu. Bunların 2375'i düğüm hesabına, 175'i ise metrekafe hesabına göre ücret alıyordu. 125 kişi götürü üretim yapıyordu. 1050'si diğer biçimlerdeydi. Ancak yevmiyeli olarak çalışan kimse yoktu. 10.700 kişinin 1983 yılında ürettiği toplam halı miktarı 66,7 bin metrekafeydi. Bunun üçte ikisi (44,9 bin metrekafe) üreticilerin kendileri tarafından belirlenen biçimde ve kendileri tarafından satılmak üzere üretiliyordu. Üçte biri (21,8 bin metrekafe) ise fason üretimdi. Bunun 20,2 bin metrekafe bölümü tüccar içindi. 825 metrekafe bölümü ise kooperatifeydi.

1983 yılı Mart ve Aralık aylarında Günseli Berik tarafından Afyon, Niğde, Isparta, Konya, Milas, Döşemaltı ve Sındırgı'da gerçekleştirilen bir çalışma da halı üretiminde eve-iş-verme sisteminin yaygınlaştığını göstermektedir. (Berik, G., **Women Carpet Weavers in Rural Turkey: Patterns of Employment, Earning and Status**, ILO Yay., 1987, s.1, 7-10, 31) Bu çalışmada el dokuma halıcılığta 1960'lı yılların başlarından itibaren önemli bir gelişme olduğu, üretim içinde ihracata yönelik eve-iş-verme sisteminin önemini arttırdığı, özellikle Konya ve Isparta bölgesinde eve-iş-verme sistemini uygulatan tüccarlar arasında önemli bir rekabet bulunduğu, Sümerbank'ın tezgah, model ve yün ipliği vererek yaptırdığı üretimde uyguladığı ücretin genellikle bir asgari ücret niteliğinde olduğu belirtilmektedir.

1983 yılı sonunda oluşan yeni sivil hükümet, işsizliğin önlenmesine katkıda bulunacağı iddiasıyla eve-iş-verme sistemi desteklemeye başladı. Devlet Bakanı Ahmet Alptemoçin, "İsviçre'deki gibi evde çalışmayı yaygınlaştırmamızın, konfeksiyon, halıcılık, el sanatları, dokumacılık, elektronik araçların montajı gibi alanlarda, hem maliyet düşüreceği, hem de ekonomide tam gün çalışma taleplerini azaltacağı için teşvik edileceği"ni açıkladı. (TÜBA, **İş, İşçi, Çalışma Bülteni**, No.426, 2.1.1984) Başbakan Turgut Özal da "atölye evler" projesini ortaya attı. (TÜBA, **İş, İşçi, Çalışma Bülteni**, No.476, 17.12.1984) Hükümetin bu politikası, eve-iş-verme sistemini yaygınlaştırdı. 1985 yılı Mart ayında "Evler Atelyeye Döndü" başlıklı bir gazete haberi aşağıda sunulmaktadır:

"Kadının çalışmasının veya başkasına iş yapmasının kırsal kökenli ailelerce de yadırganmadığı bugün evlerde, örgü, dikiş nakış, dantel işleme, ambalajlama ve basit ev eşyalarının montajı gibi işler yapılıyor. Adeta bir ev sanayiinin doğduğu, firmaların büro açarak mahalle aralarına kadar girip kadınlara iş yaptırdığının gözlemlendiği bugün, kadınlar ayda 30-40 bin lira kazanıyorlar. Birçok kadın da kendisiyle birlikte başkalarına da iş yaptırtarak kazancını daha da artırma imkanı buluyor. (...) Zübeyde Karabazar (Zeytinburnu): Hem çocukların bakımı hem evin işleri nedeniyle dışarıda çalışmamız imkansız. Artık tek kişinin çalışarak aile geçindirmesi hayal oldu. Evde kurduğumuz makede parça derilerden puf minder dikiyorum. Aylık kazancımız 25-30 bin liraya geliyor. Cemile Karaca (Çubuklu): Çevremizde fasonculuk aldı yürüdü. Geçinme için başka çıkar yol yok. Ben kiloyla aldığımız deriden kazak örerek ve ördürerek bu işi sürdürüyorum. 8 aylık bir sürede bir milyona yakın para kazandım." (Güneş, 22.3.1985)

Başbakanlık Danışmanı Adnan Kahveci'nin girişimleri sonucunda, trikotaj ürünleri ihracatı yapan Menteşoğlu Şirketi Muş'ta beş bin aileye kazak ördürmeye karar verdi. ANAP Muş Milletvekili Alaattin Fırat'ın verdiği bilgiye göre, belediye başkanı ve valinin öncülüğünde sürdürülecek projede İstanbul'dan trikotaj makineleri, bunların kullanımını öğretecek hocalar ve üretilen kazakların kalite kontrolünü yapacak ustabaşılar gelecekti. Bu çalışmaya katılacak beş bin aile belirlenmişti. (Güneş, 27.4.1985)

Sümerbank da 1985 yılı sonunda ev konfeksiyonculuğunu ve evlerde hediyeelik eşya üretimini düzenleme girişiminde bulundu. (**Tercüman**, 9.12.1985)

DPT tarafından hazırlanan 1986 yılı Programında eve-iş-verme sisteminin teşvik edileceği şu şekilde ifade ediliyordu: “Evlere malzeme ve alet sağlayarak parça başı üretimi yapılabilecek; konfeksiyon, nakış işlemeciliği, halıcılık, cam işlemeciliği, çinicilik, elektronik, elektrik, konservecilik, seramik vb. dallarında uygulamanın yaygınlaştırılması (...) konusunda ilgili kuruluşlar programlar hazırlayacaklardır.” (**1986 Yılı Programı, Resmi Gazete**, 31 Ekim 1985, s.260)

1987 yılında Hürriyet’in Kelebek Ekinde yayınlanan bir haberin başlığı “ipek tüccardan, işçilik bizden” idi. Kayseri Hacılar’da ipek halı dokunmasını anlatan yazıda, 8 yaşından beri halı dokuyan 15 yaşındaki Fatma Toprak şöyle diyordu: “Avrupa’ya gidecekmış. Ele güne kötü görünmesin diye üstüne titriyorum. Bitmesi için 10 gün, bilemedin iki haftam var. Ben işçiyim. Atkısı, tezgahı, ipeği, tarağı tüccardan. Dokur teslim ederim.” (**Hürriyet Kelebek**, 17.3.1987)

Türkiye’de eve-iş-verme sistemi konusundaki ilk önemli bilimsel çalışmalardan biri Mine Çınar tarafından 1987 ve 1989 yıllarında gerçekleştirildi ve araştırma sonuçları 1994 yılında yayımlandı. (Çınar, E.M., “Unskilled Urban Migrant Women and Disguised Employment: Home-Working Women in İstanbul, Turkey,” **World Development**, Cilt 22, No.3, s.369-380, İngiltere, 1994) Mine Çınar’ın bazı bulguları şöyle özetlenebilir: 1988-89 yıllarında yalnızca İstanbul’da giyim, dokuma ve deri sektöründe 88 bin dolayında kadın eve-iş-verme sistemi içinde çalışmaktaydı. Bu işkolunda görüşme yapılan 128 şirketin 57’si eve-iş-verme sistemini uyguluyordu. Bu 57 şirketin 19’u örgü işi yaptırıyordu ve şirket başına 250 kadını eve-iş-verme sistemi içinde çalıştırıyordu. Giyim eşyası üreten 9 şirketin bu sistem içinde şirket başına çalıştırdığı kadın sayısı ise 50 idi. Gelinlik üretiminde çalışan 17 şirketin evlerde çalıştırdığı ortalama kadın sayısı da 15 düzeyindeydi. 1987 ve 1989 yıllarında yapılan araştırmada, üretimin fabrika veya imalathanelerden evlere kaydığı yolunda bir bulgu çıkmamıştı. Bazı kadınlar 10 yılı aşkın süredir örgü işinde çalışıyor olmalarına rağmen, bu çalışmayı bir “iş” olarak görmüyorlardı. Eve-iş-verme sisteminde çalışan kadınların büyük bölümü, bu çalışmaya “boş vakitlerini değerlendirme” olarak bakıyordu. Kadınların bir bölümü, kocası izin vermediği için dışarıda çalışmıyordu ve bundan da gurur duyuyordu. Görüşme yapılan kadınların yüzde 54’ü kocası izin vermediği için, yüzde 24’ü ise çocuklar nedeniyle dışarıda çalışmıyordu. Görüşme yapılan kadınların ortalama yaşı 34,2, ortalama çocuk sayısı 3,5 idi. Görüşme yapıldığı tarihte eve-iş-verme sistemi içinde ortalama çalışma süresi 3,9 yıldı.

1989 yılındaki bir haber, Kahramanmaraş’ta 15 bin ev kadınına örgü ördüren Aytemizler Tekstil San. ve Tic.Ltd.Şirketi’ne aitti. Aytemizler işe, BP, Shell ve Mobil’in makina yağı satıcılığıyla başlamış, 1978 yılında Aytemizler Makine Sanayii’ni kurmuşlardı. 1983 yılında da Aytemizler Tekstil kuruldu. 1989 yılında bu şirketin 400 sürekli işçisi varken, 15 bin ev kadını kendi evlerinde bu şirkete örgü örüyordu. Yılda yaklaşık 1,5 milyon adet triko üretimi yapılıyor ve üretimin tümü ihraç ediliyordu. (**Ekonomik Panorama**, 27.8.1989)

Türkiye’de eve-iş-verme konusunda en önemli ve kapsamlı bilimsel çalışma, Kuvvet Lordoğlu tarafından Bursa’da gerçekleştirildi. (Lordoğlu, K., **Eve İş Verme Sistemi İçinde Kadın İşgücü Üzerine Bir Alan Araştırması**, Friedrich Ebert Vakfı Yay., İstanbul, 1990) Kuvvet Lordoğlu’nun araştırmasında Bursa’da eve-iş-verme sistemi içinde çalışan 487 kadın ile görüşme yapıldı. Lordoğlu’nun bulgularına göre, Bursa’da 1989-1990 yıllarında 2500-3000 dolayında kadın sürekli olarak işverenlerden iş talep etmekte veya ilişkisini sürdürmekteydi. Eve verilen işler, örgü, nakış, dantel ve diğer olmak üzere dört gruptaydı. Eve verilen işin yapılabilmesi için gerekli olan malzeme genellikle işverence karşılanmaktaydı. Çok sayıda kadınla bu sistem içinde çalışan şirketlerin bazıları, tüm kadınlarla birebir ilişki kurmak yerine, “ekipbaşı” adı verilen araçlar kullanıyorlardı. Bu ekipbaşılar ortalama olarak 20-30 kadına iş dağıtmakta ve yapılan işleri toplamaktaydı. Parça başı ücret sistemi uygulanıyordu. Üretimin önemli bir bölümü ihracata yönelikti. Eve-iş-verme sistemi içinde çalışan kadınların buldukları evlerde hanereislerinin yüzde 35,8’i işçi, yüzde 17,4’ü memur, yüzde 3,3’ü işsiz, yüzde 25,2’si esnaf ve sanatkar, yüzde 18,1’i de emekliydi. Kadınların yüzde 32,5’i, aile reisi izin vermediği için, yüzde 36,8’i ise çocuklar ve ev işi nedeniyle dışarıdaki bir işte çalışmıyordu. Uygun bir iş bulamadığı için çalışmadığını belirtenlerin oranı yalnızca yüzde 8,2 idi. Alınan işin yapımında kadınların yüzde 57’si günde 3-5 saat, yüzde 26’sı günde 6-8 saat, yüzde 8’i de günde 9-10 saat çalışıyordu.

İşsizlikle birlikte eve-iş-verme de yaygınlaştı. 1993 yılında Adana'daki üç sakız imalathanesi, sakızların kağıda sarılması işini evlerde yaptırıyordu. Bu işte 300 dolayında kadın çalışıyordu. Fabrikanın önünde sıraya girerek 10'ar kilo sakız alan kadınlar, işi evlerinde diğer kişilerin de yardımıyla yapıyorlar ve sakızı teslim ettiklerinde paralarını alıyorlardı. (**Gerçek**, 10.7.1993)

1993 yılında DYP-SHP Koalisyon Hükümeti, bazı kamu bankaları aracılığıyla ev kadınlarına düşük faizli kredi vererek, evlerde yapılacak bu nitelikteki üretimi teşvik etmeye başladı. Hükümet tarafından bir kurtarıcı gibi sunulan bu yeni girişim de, eve-iş-verme sisteminin bir biçimiydi.

20 Kasım 1994 tarihli Intermedya Ekonomi Dergisi'nin kapağında gülen bir aile çizimi vardı. (**Intermedya Ekonomi**, 20.11.1994) Kapakta yazılanlar da şunlardı: "Ailece Para Kazanmanın Yolları. Evde Yapabileceğiniz İşler. Ayda 30 Milyon Liraya Kadar Kazandıran 50 Kuruluşun Adres ve Telefonları." 4 sayfalık yazıda eve-iş-verme sistemi, "boş zamanların değerlendirilmesi" olarak sunuluyordu: "Ekonomik koşulların gittikçe ağırlaşması ve tek maaşla bir ailenin geçinmesinin imkansız hale gelmesi, ev kadınlarını yeni iş imkanları yaratma arayışı içine soktu. Artık birçok insan evde çalışarak hem boş vakitlerini değerlendiriyor, hem de para kazanıyor." Verilen bilgiler çeşitli işkollarını kapsıyordu. Konfeksiyon aksesuarları üreten şirketler, düğme kapatma ve toka basma işlerini evlerde yaptırıyordu. Makineler ve malzeme, şirket tarafından evlere teslim ediliyordu. Kapatılan düğme ve basılan toka başına ücret ödeniyordu. Kazak örmede ip ve şişler şirket tarafından sağlanıyordu. Genellikle kazağın ön tarafının el örgüsü olması isteniyordu. Modele göre değişen bir ücret ödeniyordu. Fabrikada örülmüş ve dikilmiş kazakların temizlenmesi de evlerde yapılıyordu. Konfeksiyon atölyelerinde kesilerek dikime hazırlanan kumaşlar evlere getiriliyor ve diktiriliyordu. Boncuk ve tespih dizimi de evlerde yapılıyordu. Beyaz eşya üretiminde kullanılan lastik contaların çapaklarının temizlenmesi, elektrik anahtarları ve sigortalarının montajının yapılması, ayakkabıların saraç dikişleri gibi işler de eve-iş-verme sistemi içinde gerçekleştiriliyordu. Dergide adresi verilen 50 şirketin yaptığı diğer işler arasında, gümüş zincir örülmesi, eşarp kesilmesi, deri işlenmesi, düğme kutulanması, abiye giyimle işleme yapılması, kemik kutularına granür çizilmesi, hediyecek kemik kutu süslemesi, tüm kupürlerinin kesimi, gelinliklere işleme yapılması, oyun kağıdı paketlenmesi, dolma sarılması, fermuar dikilmesi ve çeviri yapılması da bulunuyordu.

İhracata yönelik eve-iş-verme sisteminin örneklerinden biri, Adıyaman'da yaşandı. 1995 yılında "Adıyamanlı 9 bin genç, ABD'deki Neslihan Hanım'a halı dokuyor"du. American Black Mountain Looms Şirketi, Adıyaman'ın en büyük özel sektör kuruluşu olmuştu. (**Hürriyet**, 1.12.1995) Besim Tibuk da, başlangıçta turist rehberlerinin kurduğu Net'in bu alandaki çalışmalarını şöyle anlatıyor: "Bugün Nevşehir'den Kars'a kadar pek çok yöremizde NET için halı ve kilim üretiminin oluşturduğu müthiş bir istihdam vardır. NET, Anadolu'nun çeşitli yörelerinde halı dokuyan 100.000'e yakın aileye istihdam yaratmıştır." (Alatlı, İ. - Çizem, K.H., **Asabı Bozuk Bir Adamın Portresi**, Dem Yay., İstanbul, 1996, s.70)

1995 yılında İhlas Holding eve-iş-verme sistemine doğrudan girdi. İhlas Holding'in uygulamasındaki amaç ikiliydi: Bir taraftan örgü makinesi pazarlamak, diğer taraftan ev kadınlarının ucuz işgücünden yararlanmak.

Türkiye Gazetesi'nin "Her Ev Bir Fabrika" başlığıyla verdiği büyük haberde, İsviçre'nin Passap Örgü Makineleri üreticisi Madag Şirketi ile İhlas Holding arasında bir dağıtımçılık anlaşması yapıldığı belirtiliyordu. Projeye göre, şirket evlere örgü makinesi satacak, bu makinelerle istenilen modellerde üretilen kazak, bluz, hırka gibi giyecekler İhlas tarafından satın alınacaktı. (**Türkiye**, 16.10.1995) İhlas Holding, bir ay sonra da, Japonya'nın örgü makineleri üreticisi Brother ile benzer bir dağıtımçılık anlaşması imzaladı. İhlas Dış Ticaret Grup Başkanı Osman Ağaoğlu şöyle diyordu: "Talip olan hanımlarımıza iyi bir eğitim verdikten sonra da ördükleri kazakları alıp satmayı planlıyoruz." (**Türkiye**, 7.11.1995) 1996 yılının başında kurslar başladı. Brother veya Passap marka örgü makinesi alan herkese halk eğitim merkezlerinde ücretsiz eğitim verileceği açıklandı. (**Türkiye**, 5.1.1996) Osman Ağaoğlu şunları söyledi: "İp verip ürün alacağız. Sonra bu ürünleri iç ve dış pazarda satacağız." Ocak ayı sonlarında kurslar başlamıştı. Yapılan açıklamada şöyle deniliyordu: "Ev hanımları ve genç kızlarımıza ip verip fason iş yaptırarak onlara maddi destek sağlayacağız." (**Türkiye**, 22.1.1996) Uygulama başladı. 1997 yılı Nisan ayı geldiğinde Türkiye genelinde 3.500 örgü makinesi satılmıştı. Ancak bir süre sonra şikayetler başladı. Yalova'da örgü makinesi alan 19 kişi, Tüketiciyi Koruma Derneği'ne başvurdu. Makine alan herkese 3 yıl iş garantisi verildiği, ancak ikinci aydan sonra iplik gönderilmesine ve

kazakların teslim alınmasına son verildiği ileri sürüldü. Örgü makinesinin bedelini ve ipliklerin depozitosunu borçla karşılayanlar büyük sıkıntı içine girdi. (**Sabah**, 7.4.1997) Adapazarı'nda da benzer şikayetler geldi. Remzi Atılğan isimli bir kişi, aynı trikotaj makinesini piyasadan yarı fiyatına alabileceksen, iş garantisi taahhüdü nedeniyle İhlas'ın makinelerini tercih ettiklerini belirttikten sonra şunları söyledi: *"Şimdi verdikleri örnekler çok zor. Son derece ağır bir iş. Bunun karşılığında verdikleri para çok az. Adapazarı'nda birçok kişiye bu deseni gösterdik. Profesyoneller desenin çok zor olduğunu söylediler. Verilen iş ile makinenin borcunu ödemek imkansız. Emekli maaşımı aldığım gün makinenin borcuna yatırıyorum. Çok zor durumdayız."* Bir başka kişi de şunları anlatıyordu: *"Ayda 20-25 milyon lira kazanacağımızı söylemişlerdi. 9 milyonu zor buluyoruz. Makinemi bir yakınımdan markla borçlanarak almıştım. Hala borcumu ödeyemedim."* (**Sabah**, 8.4.1997)

1990'lı yılların ortalarında iyiniyetli bir girişim de eve-iş-verme sisteminin yaygınlaşmasına katkıda bulundu. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği 1994 yılında gönüllü öğretmenler eşliğinde dikiş, nakış, dokuma, çocuk sağlığı gibi konularda kurslar düzenlemeye başladı. Singer Şirketi de kurslara dikiş makinesi sağladı. 157 halk eğitim merkezinde kurs düzenlendi. 1996 yılında da Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Vakfı İktisadi İşletmesi adıyla bir şirket kuruldu. Bu şirket çeşitli siparişleri belirliyor ve bunları kurslara katılmış kişilere iletliyordu. Bu kişiler evlerinde üretim yapıyorlar, ürün tesliminde de paralarını peşin olarak alıyorlardı. (**Milliyet**, 26.8.1996) Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, deprem bölgesinde Benetton Şirketi ile birlikte "Hayatı Renklerle Örüyoruz" isimli bir proje çerçevesinde 250 depremedeye rengarenk şallar ördürttü. Bu şallar Benetton mağazalarında özel etiketlerle satışa sunuldu. (**Tempo**, 20.1.2000)

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı da iyiniyetli bir çaba içindeydi. Bu Vakıf da kadınların evlerinde ürettikleri dantel, örgü ve hediyelik eşya gibi ürünleri Bakırköy'deki mağazasında pazarlıyordu. (**Intermedya Ekonomi**, 12.10.1997. Ayrıca bkz. **Cumhuriyet**, 10.4.1999)

Intermedya Ekonomi Dergisi'nin 12.10.1997 tarihli sayısının kapağındaki yazılar şöyleydi: Evde Çalışın, Ailece Kazanın, Evlere İş Veren Şirketler ve Adresleri; Evde Yapacağınız İş Çeşitleri. Dört sayfalık yazıya göre, Gön Deri, dantel ördürüyordu ve şirketin eve-iş-verme sistemi içinde 250 kişi vardı. Bolero Tekstil kazaklar için el boyaması ve yapıştırma işi veriyordu. Özşah Örme, üretilen penyelerin üzerindeki ipliklerin temizlenmesi işini evlere veriyordu. İlhan Metal Sanayii, metal düğme tokalarının sürgülerini taktırıyordu. Oya El Örgüleri, ihracat için kazak ördürüyordu.

İstanbul'da Maslak'ta kurulu Atlas Kalem Fabrikası, 46 ülkeye kurşun kalem ve tükenmez kalem satıyordu. Kalemlerin ana parçaları üretildikten sonra, Esenyurt'taki depoya gönderiliyor ve monte edilmek üzere evlere dağıtılıyordu. (**Evrensel**, 18.12.1998)

Türkiye'de eve-iş-verme sistemi içinde çalışanların sayılarına ilişkin, yukarıda belirtilenler benzeri bazı gözlemlerin dışında hiçbir güvenilir veri yoktur. DİE'nin 1988 Ekim Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre, bu tarihte Türkiye'de 164 bin kişi evde çalışıyordu. Bunların yalnızca 43 bini ücretliydi; 93 bini kendi hesabına çalışan ve 27 bini de ücretsiz aile çalışanıydı. (DİE, **Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları (1988 Ekim)**, Yay.No.1433, Ankara, 1990, s.80) 1998 yılı Nisan ayında ise bu sayı 169 bindi. Ücretli çalışanların sayısı 32 bine inmişti. Kendi hesabına çalışanların sayısı 125 bin, ücretsiz aile çalışanlarının sayısı ise 12 bindi. (DİE, **Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları (1998 Nisan)**, Ankara, 1998, s.111) DİE'nin bu konulardaki verilerinin gerçeklerle ilgisinin alakasının olmadığı açıktır.

EVE-İŞ-VERME VE ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ (ILO)

Uluslararası Çalışma Örgütü eve-iş-verme sisteminin yarattığı sorunlarla 1984 yılından itibaren yoğun bir biçimde ilgilenmeye başladı. Yapılan bazı ön çalışmaların ardından, 1990 yılında Uluslararası Çalışma Bürosu tarafından "Ev İşçilerinin Sosyal Korunması" konulu bir toplantı düzenlendi. Bu toplantıya sunulan raporda eve-iş-verme sisteminin yaygınlaştığı belirtiliyor ve yol açtığı sorunlar ele alınıyordu. (ILO, **Social Protection of Homeworkers, Documents of the Meeting of Experts on the Social Protection of Homeworkers, Geneva, 1990**, Cenevre, 1990, 97 s.)

Uluslararası Çalışma Örgütü Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 1995 yılında yapılan 82. toplantısında gündemdeki maddelerden biri, "evde çalışma" idi. 1996 yılında yapılan 83. toplantıda ise bu konudaki görüşmeler tamamlanarak, 177 sayılı Evde Çalışma Sözleşmesi ile 184 sayılı Evde

Çalışmaya İlişkin Tavsiye Kararı kabul edildi. 177 sayılı Evde Çalışma Sözleşmesinin oylamasında 246 kabul oyuna karşılık 14 karşı oy ve 152 çekimser oy vardı. Türkiye hükümet ve işveren temsilcileri çekimser oy kullandılar. 184 sayılı Evde Çalışmaya İlişkin Tavsiye Kararının oylamasında da 303 kabul oyuna karşılık 4 karşı oy ve 111 çekimser oy vardı. Türkiye hükümet ve işveren temsilcileri, kabul oyu kullandılar. (ILO, **Record of Proceedings, ILC, Eighty-third Session - 1996**, Cenevre, 1996. Sözleşmenin kabulü süreci için bkz. ILO, **Home Work, Report V (1)**, Cenevre, 1995, 94 s.; ILO, **Home Work, Report V (2)**, Cenevre, 1995, 165 s.; ILO, **Home Work, Report IV (1)**, Cenevre, 1996, 17 s.; ILO, **Home Work, Report IV (2A)**, Cenevre, 1996, 112 s.; ILO, **Home Work, Report IV (2B)**, Cenevre, 1996, 20 s.)

177 sayılı Evde Çalışma Sözleşmesine göre, kendi evinde veya işverenin işyerinden bir başka yerde, ücret karşılığında ve işverenin belirlediği biçimde ürün üreten veya hizmet sunan kişi, evde çalışma adı verilen uygulamayı gerçekleştirmektedir ve ev işçisidir. Ekipmanın, malzemenin ve diğer girdilerin kimin tarafından sağlandığı bu tanımda önemli değildir.

177 sayılı Sözleşmeyi onaylayan her ülke, ev işçilerinin durumunu geliştirmeyi amaçlayan bir “evde çalışma ulusal politikası” kabul edecek, bunu uygulayacak ve düzenli aralıklarla gözden geçirecektir.

Bu konudaki ulusal politikalar, ev işçileri ile diğer ücretliler arasında eşitliğin sağlanmasını mümkün olduğunca teşvik edecektir. Ev işçilerinin kendi tercih ettikleri örgütleri kurması ve bunlara üye olması ve bunların faaliyetlerine katılması, istihdamda ve meslekte ayrımcılığa karşı korunması, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında korunması, ücretlendirilmesi, yasal sosyal güvenlik alanında korunması, eğitimden yararlanması, çalışmaya başlamada asgari yaş ve analığın korunması gibi konularda, ev işçileri ile diğer işçiler arasında eşitliğin sağlanması teşvik edilecektir. İşçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin ulusal yasalar ve yönetmelikler evde çalışma için de geçerli olacaktır. Evde çalışma konusunda bir denetim sistemi getirilecektir.

Türkiye bu Sözleşmeyi bugüne kadar onaylamamıştır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün eve-iş-verme ile doğrudan ilgili olmasa da, bu sistemde çalışanların hak ve çıkarlarını korumayı da içeren bir belgesi, 26 sayılı Sözleşmedir. 26 no.lu Sözleşme evde ücret karşılığında çalışanlar için de bir asgari ücretin saptanması gerektiğini belirtmektedir. Türkiye bu Sözleşmeyi onaylamıştır, ancak Hükümet, bu hükmün gereğini yerine getirmediği için ILO tarafından sürekli olarak eleştirilmektedir. Sözleşmenin ilgili maddesi şöyledir: “Madde 2: Bu Sözleşmeyi onaylayan bir üye belirli bir iş veya işin bölümü için, varsa söz konusu iş veya işin bölümüyle ilgili işveren ve işçi teşekküllerine danıştıktan sonra 1 inci maddede öngörülen asgari ücretlerin tespit usullerinin hangi işlere veya işlerin bölümlerine ve özellikle evde yapılan işlerin veya bölümlerinin hangilerine uygulanacağına karar vermekte serbesttir.”

GÜNÜMÜZDEKİ DURUM VE UYGULAMALAR

Evde çalışma konusunda Borçlar Kanunu'nda yer alan düzenleme, 2011 yılında kabul edilen ve halen yürürlükte bulunan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile değiştirildi (**Resmi Gazete** 11.1.2011).

Türk Borçlar Kanunu'na “Evde Hizmet Sözleşmesi” kavramı eklendi. Türk Borçlar Kanunu'nun ilgili maddeleri şöyledir:

Evde Hizmet Sözleşmesi:

A.Tanımı ve çalışma koşulları

I. Tanımı. MADDE 461- Evde hizmet sözleşmesi, işverenin verdiği işi, işçinin kendi evinde veya belirleyeceği başka bir yerde, bizzat veya aile bireyleriyle birlikte bir ücret karşılığında görmeyi üstlendiği sözleşmedir.

II. Çalışma koşullarının bildirilmesi. MADDE 462- İşveren, işçiye her yeni iş verişinde genel çalışma koşulları dışında kalan ve o işe özgü özellikleri bildirir; gerekiyorsa işçi tarafından sağlanacak malzemeyi, bu malzemenin sağlanması için kendisine ne miktarda ödemede bulunacağını ve iş için ödeyeceği ücreti de işçiye yazılı olarak bildirir.

İşin verilmesinden önce malzeme için ödenecek bedel ve iş için ödenecek ücret yazıyla bildirilmemişse, bu işlerde uygulanan alışılmış bedel ve ücret ödenir.

III. İşçinin özel borçları. 1. İşin yapılması. MADDE 463- İşçi, işe zamanında başlamak, işi kararlaştırılan zamanda bitirmek ve çalışmanın sonucunu işverene teslim etmekle yükümlüdür.

İş, işçinin kusuruyla ayıplı olarak görülmüşse işçi, giderilmesi mümkün olan ayıpları, masrafı kendisine ait olmak üzere gidermek zorundadır.

2. Malzeme ve iş araçları. MADDE 464- Malzeme ve iş araçları işveren tarafından sağlanmışsa, işçi bunları gereken özeni göstererek kullanmak, bundan dolayı hesap vermek, ayrıca kalan malzeme ile iş araçlarını da işverene teslim etmekle yükümlüdür.

İşçi işi görürken, kendisine teslim edilen malzemenin veya iş araçlarının bozuk olduğunu belirlerse, durumu hemen işverene bildirir ve işe devam etmeden önce, onun talimatını bekler.

İşçi, kendisine teslim edilen malzeme veya iş araçlarını kendi kusuruyla kullanılmaz hâle getirirse, işverene karşı onun kullanılmaz hâle geldiği gündeki rayiç bedeli kadar sorumludur.

IV. İşverenin özel borçları. 1. Ürünün kabulü. MADDE 465- İşveren, işçinin üreterek teslim ettiği ürünü inceler; varsa bulduğu ayıpları teslimden başlayarak bir hafta içinde işçiye bildirir. Süresinde bildirim yapılmamışsa, ürün mevcut durumuyla kabul edilmiş sayılır.

2. Ücret. a. Ödenmesi. MADDE 466- Yapılan işin ücreti, işçi, işveren tarafından aralıksız olarak çalıştırıldığı takdirde, onbeş günde bir veya işçinin rızasıyla ayda bir; aralıklı olarak çalıştırıldığı takdirde, ürünün her tesliminde ödenir.

Her ücret ödenmesinde işçiye, bir hesap özeti verilir. Hesap özetinde, varsa kesintilerin miktarı ve sebebi de gösterilir.

b. Çalışmanın engellenmesi hâlinde. MADDE 467- İşçiye aralıksız biçimde çalıştıran işveren, ürünü kabulde temerrüde düştüğü veya işçinin kişiliğinden kaynaklanan sebeplerle ve kusuru olmaksızın çalışma engellendiği takdirde, hizmet ediminin engellenmesi durumundaki ücret ödenmesine ilişkin hükümler gereğince, ona ücretini ödemekle yükümlüdür. Diğer durumlarda işveren, bu hükümlere göre ücret ödemekle yükümlü değildir.

V. Sona ermesi. MADDE 468- İşçiye deneme amacıyla bir iş verilmişse, aksi kararlaştırılmadıkça, sözleşme deneme süresi için kurulmuş sayılır.

İşçi, işveren tarafından aralıksız olarak çalıştırıldığı takdirde, aksi kararlaştırılmadıkça, sözleşme belirsiz süreyle yapılmış sayılır; diğer durumlarda sözleşmenin belirli süreyle yapıldığı kabul edilir.

B. Genel hükümlerin uygulanması. MADDE 469- Pazarlamacılık sözleşmesine ve evde hizmet sözleşmesine ilişkin hüküm bulunmayan hâllerde, hizmet sözleşmesinin genel hükümleri uygulanır.

İŞ KANUNUNDAKİ OLUMLU DÜZENLEME

Türk Borçlar Kanunu'nda 2011 yılında getirilen bu düzenlemeyi hiçbir sendika veya kadın örgütü dikkate almadı; büyük çoğunluğunu kadın işçilerin oluşturduğu büyükçe bir kitlenin bu konuda bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi için bir çaba göstermedi. İşin üzücü yanı, İş Kanunu'nda aynı doğrultuda 2016 yılında yapılan bir değişiklikten sonra da sendikaların ve kadın örgütlerinin duyarsızlığının ve ilgisizliğinin sürmesidir.

2003 yılında kabul edilen ve halen yürürlükte bulunan 4857 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesine 2016 yılında yapılan bir eklemeye, eve-iş-verme sistemi içinde evlerde üretimde bulunan işçilerin hakları düzenlendi. İlgili maddenin konuya ilişkin fıkraları aşağıda sunulmaktadır.

4857/Madde 14 -

Uzaktan çalışma; işçinin, işveren tarafından oluşturulan iş organizasyonu kapsamında iş görme edimini evinde ya da teknolojik iletişim araçları ile işyeri dışında yerine getirmesi esasına dayalı ve yazılı olarak kurulan iş ilişkisidir.

Dördüncü fıkraya göre yapılacak iş sözleşmesinde; işin tanımı, yapıma şekli, işin süresi ve yeri, ücret ve ücretin ödenmesine ilişkin hususlar, işveren tarafından sağlanan ekipman ve bunların korunmasına ilişkin yükümlülükler, işverenin işçiyle iletişim kurması ile genel ve özel çalışma şartlarına ilişkin hükümler yer alır.

Uzaktan çalışmada işçiler, esaslı neden olmadıkça salt iş sözleşmesinin niteliğinden ötürü emsal işçiye göre farklı işleme tabi tutulamaz. İşveren, uzaktan çalışma ilişkisiyle iş verdiği çalışanın yaptığı işin niteliğini dikkate alarak iş sağlığı ve güvenliği önlemleri hususunda çalışanı bilgilendirmek, gerekli eğitimi vermek, sağlık gözetimini sağlamak ve sağladığı ekipmanla ilgili gerekli iş güvenliği tedbirlerini almakla yükümlüdür.

Uzaktan çalışmanın usul ve esasları, işin niteliği dikkate alınarak hangi işlerde uzaktan çalışmanın yapılamayacağı, verilerin korunması ve paylaşılmasına ilişkin işletme kurallarının uygulanması ile diğer hususlar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Covid-19 salgını sonrasında özellikle vasıflı beyaz yakalılar arasında uzaktan çalışmanın yaygınlaşmasıyla birlikte, 10 Mart 2021 günlü Resmi Gazete’de Uzaktan Çalışma Yönetmeliği yayımlandı. Yönetmelikte, bu düzenlemenin amacı, “uzaktan çalışmanın yapılamayacağı işleri, verilerin korunması ve paylaşılmasına ilişkin işletme kurallarının uygulanmasını ve uzaktan çalışmanın usul ve esaslarını belirlemek” olarak ifade ediliyordu.

Yönetmeliğe göre, uzaktan çalışmaya ilişkin iş sözleşmeleri yazılı şekilde yapılacaktır. “Sözleşmede; işin tanımı, yapılma şekli, işin süresi ve yeri, ücret ve ücretin ödenmesine ilişkin hususlar, işveren tarafından sağlanan iş araçları, ekipman ve bunların korunmasına ilişkin yükümlülükler, işverenin işçiyle iletişim kurması ile genel ve özel çalışma şartlarına ilişkin hükümler yer” alacaktır. “İşveren, uzaktan çalışanın yaptığı işin niteliğini dikkate alarak iş sağlığı ve güvenliği önlemleri hususunda çalışanı bilgilendirmekle, gerekli eğitimi vermekle, sağlık gözetimini sağlamakla ve sağladığı ekipmanla ilgili gerekli iş güvenliği tedbirlerini almakla yükümlü” tutuluyordu. Çalışma koşullarına ilişkin düzenlemelerin büyük bölümünün, işçi ile işveren tarafından belirleneceği ifade ediliyordu. Diğer bir deyişle, uzaktan çalışan (eve-iş-verme sistemi içinde çalışanlar dahil) kişilerin haklarını açıkça koruyan düzenlemeler bulunmuyordu.

EVE-İŞ-VERME DUYURU VE İLANLARI

Günümüzde yaşanan ve covid-19 salgını sonrasında iyice derinleşen ekonomik kriz, yüzbinlerce işçinin işsizliğine veya kısa çalışma ve ücretsiz izin uygulamaları nedeniyle ciddi gelir kaybına yol açtı. Bu koşullarda, eve-iş-verme sistemi içinde parça başı ücretle üretim yapma talebi arttı. Çeşitli illerde çeşitli ürünlerin evlerde üretilmesi uygulaması yaygınlaştı.

Aşağıda, eve-iş-verme sistemi içinde çeşitli illerde işçi arayan bazı internet sitelerinde yer alan duyurulardan bazı örnekler aynen sunulmaktadır. Bu duyurular, yapılan iş ve kent açısından eve-iş-verme uygulamasının ne kadar yaygın olduğunu göstermektedir:

“Etiket: Osmaniye ilimizde birçok tekstil atölyesi ve gıda fabrikası bulunmaktadır. Bu her iki sektörde de üretilen ya da imalatı yapan ürünlerin üzerinde fiyat etiketi, kilo etiketi, beden etiketi, yıkama talimat etiketi gibi çeşitli bilgilendirici etiketler bulunur. Bu etiketler, basit bir şekilde etiket makineleri ile yapıştırılmaktadır. Bazı tekstil ürünlerinde ise ürünün iç kısmına dikilmesi gerekmektedir. Evinizde tekstil atölyelerinin ya da gıda fabrikalarının vereceği ürünlere etiket yapıştırarak ya da direk aylık 2.000 TL civarında kazanç elde edebilirsiniz. Firmalar ödemeleri aylık düzenli olarak banka havalesi ile gönderirler.”

“Evde montaj işi: Firmaların evlere gönderdikleri işler arasında montajlama işleri de yer almaktadır. Gündelik hayatta kullandığımız birçok ürünün parçalarının vidalanarak ya da yapıştırılarak montajlanması gerekmektedir. Özellikle mobilya ürünleri, ev gereçleri, mutfak gereçleri gibi birçok ürünün vidalama ve yapıştırma yöntemi ile montajları yapılmaktadır. Firmalar bu gibi zahmetli, zaman alan montaj işlerini evlere göndererek kısa sürede hazırlatmayı tercih ederler. Niğde ilinde birçok sanayi alanında faaliyet gösteren fabrika bulunmakta. Fabrikaların size vereceği ürünlerin montaj işlerini yaparak aylık ortalama 1.500 TL ile 2.000 TL arasında gelir elde edebilirsiniz. Evde yapacağınız montaj işlerinden bazıları: Avize süsü montaj işi, koltuk tekerleği montaj işi, kalem montaj işi, duş başlığı montaj işi, kasnak montaj işi, mandal montaj işi, gırgır montaj işi, abaküs montaj işi”

“Evde davetiye hazırlama işi: Her ne kadar korona virüsten dolayı toplu etkinlikler iptal edilmiş olsa da, normalleşme süreci ile birlikte artık yavaş yavaş düğün, nişan, sünnet, toplantı, konser, vb. etkinlikler tekrardan yapılmaya başlanıyor. Bu süreçte ertelenen birçok etkinlik yeniden yapılacağı için Niğde organizasyon firmaları yoğun bir şekilde davetiye siparişi almaya başladı. Organizasyon firmaları, gelen siparişleri günlük olarak teslim etmek zorunda oldukları için davetiyelerin hazırlanması işlerinin bir kısmını evlere göndererek yaptırmaktadırlar. Bu firmalar aracılığı ile evinizde davetiye

hazırlama işi yaparak günlük 50 TL ile 100 TL arasında (verilen işlerin adetine göre ücretler değişmektedir) kazanç sağlayabilirsiniz.”

“**Gıda ürünleri hazırlama işi:** Yazımızın başında Niğde ilinin ekonomisini tarım ürünlerinin oluşturduğundan bahsetmiştik. Elma, patates, arpa, buğday, nohut bu tarım ürünlerinin başında yer almaktadır. Türkiye'nin birçok şehrine burada üretilen özellikle elma ve patates gönderilmektedir. Gıda firmaları, bu ürünlerin bazılarını soyup, temizleyip ya da dilimledikten sonra firmalara gönderebilmektedir. Yoğun bir şekilde üretim yapan bu gıda firmaları, siparişleri yetiştirebilmek için ürünlerin soyulması, ayıklanması, dilimlenmesi ya da temizlenmesi gibi işleri dışarıda da yaptırabilmektedir. Bu kapsamda iyi bir gıda firması ile anlaşarak, firmaların istediği hijyen kurallarını sağlayarak güzel paralar kazanabilirsiniz.”

“**Yara bandı paketleme işi:** Evlere gönderilen işlerin başında yara bandı paketleme işi yer almaktadır. Gündelik hayatta en çok tüketilen ürünlerin başında yara bandı gelmektedir. Aksaray ilimizde birkaç fabrika yara bandı imalatı yapmaktadır. Bu fabrikalar şehir dışına da ürün gönderdikleri için bazı dönemler de yoğun sipariş alırlar. Bu yüzden de yara bantlarının paketlenmesi işlerinde dışarıdan destek alırlar. Fabrikaların vereceği yara bantlarını, her kutuya 10 adet gelecek şekilde yerleştirerek kazanç sağlayabilirsiniz. Bu iş modelinde alacağınız ücret verilecek işin adetine göre haftalık 300 ile 450 TL arasında değişmektedir.”

“**Galoş paketleme işi:** Korona virüs ile mücadele kapsamında şu sıralar en çok hijyen ve sağlık ürünleri rağbet görmekte. En önemli sağlık ürünlerinin başında ise galoş gelmektedir. Sağlık kuruluşları ve gıda kuruluşlarında çalışanlar, hijyen açısından galoş kullanmak zorundadır. Bu da galoş ürünlerine sürekli olarak ihtiyaç duyulduğu anlamına gelir. Galoş imalatı yapan fabrikalar aracılığı ile evinizde bu ürünleri özel kutularına yerleştirip hazırlayarak kazanç sağlayabilirsiniz.”

“**Evde montaj işi:** Sanayi alanında gelişmekte olan Aksaray ilimizde, birçok mobilya firması olduğundan bahsetmiştik. Mobilya firmaları koltuk, sandalye, yatak, tv ünitesi gibi birbirinden çok çeşitli ürünlerin imalatını yapmaktadırlar. Fabrikaların ürettikleri birçok ürünün ana parçalarının ya da yedek parçalarının vidalama, yapıştırma gibi montaj işleri bulunmaktadır. Mobilya firmaları, ürettikleri ürünlerin montaj işlerini evlere göndererek hazırlatırlar. Evinizde montaj işi yaparak güzel paralar kazanabilirsiniz. Bunun için çevrenizde bulunan mobilya firmaları ile görüşebilirsiniz.”

“**Kalite kontrol işleri:** Üretimi yapılan tüm ürünlerin belirli bir kalite standartları olmalıdır. Yasal olarak bu durum zorunludur. Firmalar ürettikleri ürünlerin kalite kontrollerini özel ekipler kurarak halletmeye çalışırlar. Tabi bazı dönemlerde bu ekipler kalite kontrol işlerini yetiştirmekte zorlanabiliyorlar. Firmalarda ürettikleri ürünlerin bir kısmının kalite kontrol işlemlerini evlere göndererek halletmek durumunda kalıyorlar. Firmaların size vereceği tekstil, elektronik, gıda gibi ürünlerin kalite ve kontrollerini sağlayarak para kazanabilirsiniz.”

“**Anahtarlık hazırlama ve paketleme işi:** El yapımı anahtarlıklar şu sıralar çok sık kullanılmaktadır. Birçok figür, renk, şekil ve kişiye özel isimlerden oluşan anahtarlıkları evinizden hazırlayarak gelir elde edebilirsiniz. Firmaların size vereceği örnek modelleri, firmadan gelecek olan görevlilerin anlattığı şekilde hazırlayarak aylık 2.000 TL gelir sağlayabilirsiniz.”

“**Telefon kılıfı paketleme işi:** Isparta'da telefon kılıfı imalatı yapan ya da ithalatı yapan firmaların size verecekleri birbirinden farklı renklerdeki kılıfları, telefon modellerine ve renklerine göre ayırdıktan sonra özel şeffaf poşetlerinin içerisine koyarak kolay bir şekilde telefon kılıfı paketleme işini tamamlayabilirsiniz. Evinizde bu iş modeli ile haftalık 400 TL kazanç sağlamanız mümkün.”

“Plastik bardak paketleme işi: Evinizde hazırlayıp para kazanacağınız bir diğer iş modeli ise plastik bardak paketleme işidir. Bu iş modelini hazırlamak da oldukça basittir. Plastik bardaklar hijyenik ürünler olduğu için işi yaparken mutlaka eldiven ve ağız maskesi takmanız gerekmektedir. Şeffaf ve beyaz renklere plastik bardakları firmaların size vereceği 25, 50 ya da 100 adet olacak şekilde uzun şeffaf poşetlerine koyarak işi tamamlamış olacaksınız. Bu iş modelinde firmalar ödemeleri aylık olarak ederler. Her ayın beşi ya da onu gibi 1.500 TL ödemenizi banka hesabınıza gönderirler.”

“Tespah paketleme işi: Erkeklerin sıklıkla kullandığı tespihler, günümüzde artık aksesuar ürünü olarak kullandığından, bayanlar da çanta ya da bileklerine takmak sureti ile tespih alıyorlar. Bu sebepten tespihe olan ilgi her geçen gün artmaya devam ediyor. Türkiye'nin birçok ilinde olduğu gibi Isparta ilinde de tespih imalatı yapan birçok firma bulunmakta. Bu firmalar gelen siparişleri yetiştirmekte zorlandığı için ellerindeki ürünleri evlere göndererek hazırlatmayı tercih ediyorlar. Tespih paketleme işi de diğer işlerde olduğu gibi oldukça basittir. Tabi tespihleri paketlemeden önce özel misine iplerine belirtilen adetlerde dizip hazırlamanız gerekiyor. Tespihleri nasıl yapacağınız konusunda firmadan gelecek olan görevli size yardımcı olacak. Hazırlayıp tamamladığınız tespihleri, özel kutularına ya da ambalajlarına koyarak kolay bir şekilde paketleme işini tamamlayabilirsiniz. Evde tespih hazırlayıp paketleyerek aylık 1.700 TL'nin üzerinde ek gelir elde edebilirsiniz.”

“Hediyelik eşya hazırlama işi: Özel günlerde verilen hediyelik eşyaları evinizde hazırlayıp firmalara teslim ederek para kazanacağınız belki aklınıza en son gelebilecek iş fırsatlarından biri olacaktır. Fakat, bilmediğiniz özel bir sektörde bu tür hediyelik eşyalara büyük bir ilgi bulunmakta. Hediyelik eşya satan mağazalar yoğun sipariş aldıkları için bu ürünlerin hazırlanıp paketlenmesi işlerini evlere göndererek yaptırırlar. Mağazaların vereceği çeşitli bileklik, küpe, kolye, hızma, halhal, saat, şapka, kitap, kulaklık gibi ürünlerin bir kısmını el becerinizle hazırlayıp, bir kısmını ise sadece paketleyerek güzel paralar kazanabilirsiniz.”

“Çorap paketleme işi: Isparta'da irili ufaklı birçok tekstil firması ve tekstil atölyesi bulunmakta. Bu firmaların birçoğu yurt dışına ve yurt içine çorap imalatı yapmakta. Bay, bayan ve çocuk çorapları imalatı yapan bu tekstil firmaları günlük 10.000 ile 20.000 adet arasında üretim yapmakta. Yoğun olan bu firmalar çoraplara etiket yapıştırılması ve paketlenmesi işlemlerini evlere göndererek hazırlatırlar. Evinizde çorap paketleme işi yaparak aylık 2.700 TL civarında gelir elde edebilirsiniz.”

“Batman evde paketleme işi: Paketleyeceğiniz ürünlerde herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Pipet, galoş, ağız maskesi, terlik, gözlük, önlük, mendil, tespih, kalem, silgi gibi birçok ürünün paketleme işi bulunmaktadır. Paketleme işlerinde de alacağınız ücretler paketleyeceğiniz ürünlerin adedine ve zorluğuna göre 1.200 TL ile 2.000 TL arasında değişmektedir.”

“Batman evde davetiye hazırlama işi: Her ne kadar şu sıralar salgından dolayı nikah, düğün, nişan, toplantı gibi toplu etkinlikler ve faaliyetler ertelenmiş olsa da, ilerleyen zamanlarda sıklıkla karşınıza çıkacak iş modelinden birisi de davetiye hazırlama (katlama) işidir. Bu iş modelinde Batman organizasyon firmaları size iş getirmektedir. Düğün, sünnet, nişan, toplantı, piknik, gezi vb. aklınıza gelebilecek toplu etkinlik ve faaliyetlere gelecek kişilere önceden davetiyeler dağıtılır. Organizasyon firmaları verilen siparişe göre davetiye hazırlarlar. Organizasyonun büyüklüğüne göre davetiyelerin sayıları artar ve bazı davetiyelerin kısa sürede hazırlanması gerekmektedir. Bu gibi acil durumlarda organizasyon firmaları ellerindeki davetiye hazırlama işlerini günlük olarak evlere göndererek hazırlatır. Bunun karşılığında da davetiyelerin adetine göre günlük 50 TL ile 100 TL arasında ödeme yaparlar. Proje kapsamında evinizde davetiye hazırlama işi yaparak günlük 50 TL ile 100 TL bazı acil ve adetli işlerde ise 120 TL kazanabilirsiniz.”

“Batman evde etiketleme işi: Evde yapacağınız bir diğer iş modeli ise etiketleme işidir. Firmaların size vereceği etiket makinesi ile yine firmaların size vereceği ürünlere etiket yapıştırıracaksınız. Bu etiketler genellikle fiyat etiketleri olacaktır ya da firmaların markalarının yer aldığı etiketler olacaktır. Bu iş modelinde ürünler haftalık olarak toplu bir şekilde size teslim edilir. Verilen ürünler iki ya da üç günde bir gelip sizden teslim alınır. Ödemeniz ise haftalık olarak yapılır. Etiketleme işinden haftalık 300 ile 400 TL arasında kazanç sağlayabilirsiniz.”

“Ceviz temizleme işi: Elazığ ekonomisinde tarımın rolü çok büyüktür. Sulak arazilerde yetiştirilmekte olan birçok tarım ürünü bulunmaktadır. Ceviz de bu tarım ürünlerinden biridir. Elazığ arazilerinde yetiştirilen cevizler, Türkiye ve dünyanın bir çok ülkesinden ve şehrinden sipariş almaktadır. Birçoğu kabuklu haliyle sipariş geçerken, birçoğu kırılmış ve temizlenmiş haliyle sipariş geçmektedir. Bu iş fırsatında, evinizde size verilecek olan cevizleri kırıp, temizleyip, paketleyeceksiniz. Ceviz kıracağı ile rahat bir şekilde kırıp temizleyeceğiniz bu iş fırsatından günlük 50 TL kazanacaksınız.”

“Montaj işi: Firmaların vereceği çeşitli parçaları ya da ürünleri birbirine monte ederek aylık 2.000 TL civarında kazanç sağlamanız mümkün. Montaj için gerekli tüm malzemeler ve ekipmanlar firmalar tarafından ücretsiz temin edilecektir. Evde yapacağınız bazı montaj işleri: Kağıt havluluk montaj işi, kasnak montaj işi, koltuk tekerleği montaj işi, duş başlığı montaj işi, mandal montaj işi, gırgır montaj işi, iş gözlüğü montaj işi, takı askısı montaj işi, tabaklık montaj işi.”

“Nikah şekeri ve davetiye hazırlama işi: Elazığ şehrinde düğünler, davetler, piknikler, toplantılar ve organizasyonlar yaz kış eksik olmaz. Bu tür organizasyonlar için katılacak kişilere davetiyeler hazırlanır. Bu davetiyeler genellikle Elazığ organizasyon firmaları tarafından hazırlanmaktadır. Sadece davetiyeler değil nikahlarda kullanılan özel nikah şekerleri de bu organizasyon firmaları tarafından hazırlanmaktadır. Organizasyon firmaları, yoğun oldukları dönemlerde ellerindeki nikah şekeri ve davetiye hazırlama işlerini dışarıda yaptırırlar. Evinizde bu firmaların vereceği nikah şekerlerini ve davetiyeleri hazırlayarak günlük 75 TL kazanç sağlamanız mümkün. Bazı adetli ya da zor işlerde günlük 100 TL bile kazanmanız mümkün.”

“Evde ceviz kırma işi: En kaliteli ve en güzel cevizler Amasya ilinde yetiştirilmektedir. Amasya’da ceviz yetiştiren birçok tarımcı, bu ürünleri Türkiye’nin dört bir yanına göndermektedir. Bazı müşteriler cevizleri kabuklu, bazıları ise kabuksuz kırılmış bir şekilde isterler. Proje kapsamında ceviz yetiştiricilerinin verecekleri cevizleri, ceviz kıracağı ile kırıp temizleyerek para kazanmış olacaksınız. İşin yoğunluğuna göre kıracağınız cevizler kilo hesabı da olabilir, ton hesabı da olabilir. Ortalama olarak evinizde ceviz kırma işi yaparak aylık 1.500 TL gelir elde edeceksiniz.”

“Evde kurutulmuş elma paketleme işi: Elma denildiği zaman akla ilk gelen şehirler arasında Amasya yer almaktadır. Amasya elması yani bir diğer adı ile Amasya misket elması Türkiye’nin, hatta dünyanın dört bir yanında büyük ilgi görmektedir. Taze elmanın yanı sıra kurutulmuş elma da organik ve sağlıklı beslenen herkes tarafından tercih edilmektedir. Kuru elmadaki besin değerleri özellikle karbonhidrat, vitamin, protein oranları çok yüksektir. Özellikle büyük şehirlerde kurutulmuş organik ürünler çok tüketilir. Elmaya büyük ilgi olması iş fırsatlarını da beraberinde getiriyor. Proje kapsamında, özel olarak kurutulan elmaları, firmaların istedikleri gramajlarda paketleyerek haftalık 600 TL gelir elde edeceksiniz. Kurutulmuş elmaların paketlenmesi için gerekli ambalaj ve tartı gibi tüm ekipmanlar firmalar tarafından temin edilecek.”

“Evde paketleme işi: Firmaların ürettikleri, satacakları ürünleri, evinizde, firmaların istedikleri şekilde paketleyerek güzel kazançlar elde edeceksiniz. Evde yapacağınız bazı paketleme işleri şunlardır: Telefon kılıfı paketleme işi, plastik bardak paketleme işi, plastik tabak paketleme işi, pipet paketleme işi, galoş paketleme işi, ağız maskesi paketleme işi, kalem paketleme işi, tespih paketleme işi, doktor eldiveni paketleme işi, çorap paketleme işi, pipet paketleme işi.”

“Evde etiketleme işi: Uşak ilinde tekstil işi ile uğraşan birçok fabrika ve firma bulunmaktadır. Gelişmeye ve büyümeye devam eden tekstil sektörü, Uşak ilinin ekonomik anlamda gelir kaynaklarından biridir. Uşak’ta bulunan birçok firması Türkiye’nin birçok ilinden sipariş alıp ürün göndermektedir. Bu tür gelişmeler, yeni iş alanlarının da açılmasına olanak sağlamaktadır. Bunlardan birisi de etiketleme işidir. Etiketleme işinde, tekstil fabrikalarının ürettikleri ürünlerin, özellikle çorap, şapka gibi, üzerlerine fiyat ya da kalite (quality) etiketleri yapıştırılmaktadır. Oldukça basit olan bu iş modeli ile evinizden çalışarak aylık 2.300 TL civarında ek gelir elde edebilirsiniz.”

“Evde davetiye ve nikah şekeri hazırlama işi: Uşak ilimizde birçok düşün ve organizasyon firması bulunmaktadır. Yeni evlenecek, sözlenecek ya da nişanlanacak çiftler, ayak bağı olabilecek işlerle uğraşmayı pek istemezler. Bu yüzden de organizasyon firmaları ile çalışmayı tercih ederler. Organizasyon firmaları davetiye ve nikah şekeri gibi işleri, müşterilerin istedikleri şekilde hazırlayarak kısa sürede onlara teslim ederler. Organizasyon firmaları bazı dönemlerde çok yoğun oldukları için ellerindeki davetiye hazırlama ya da nikah şekeri hazırlama gibi işleri dışarıda yaptırmayı tercih ederler. Fazlası ile yoğun olan organizasyon firmaları bu yüzden projeye dahil olmuşlardır. Evinizden bu firmaların vereceği davetiye ve nikah şekerlerini hazırlayarak haftalık 400 TL gelir sağlayabilirsiniz.”

“Evde paketleme işi: Evde paketleme işi yaparak aylık 2.000 TL civarında kazanç sağlamanız mümkün. Yapacağınız paketleme işlerinden bazıları: Kalem paketleme, silgi paketleme, maket bıçağı paketleme, strafor paketleme, kalem ucu paketleme, telefon kılıfı paketleme, plastik bardak paketleme, kalemlik paketleme, anahtarlık paketleme, bulaşık fırçası paketleme”

“Evde hediyelik eşya hazırlama işi: El işi kolye, küpe, halhal, bileklik, anahtarlık, eldiven, hırka, kazak ve benzeri birçok ürün mağazalarda, internette en çok satan ürünler arasında yer alırlar. Bu yüzden hediyelik eşya toptancılığı ya da imalatı yapan fabrikalar yılın her döneminde yoğun olurlar. Projeye katılan firmalar arasında hediyelik eşya satışı yapan mağazalar ve fabrikalarda yer almaktadır. Firmaların değişen siparişlerine göre size getirecekleri adetli el işi hediyelik eşyaları evinizden hazırlayarak para kazanacaksınız. Gerekli tüm malzemeler ve işleri nasıl yapacağınız firma yetkilileri tarafından size uygulamalı olarak teslim edilip öğretilecek. Evinizde hediyelik eşya hazırlama işi yaparak haftalık 500 TL, işin adetine ve zorluğuna göre 600 ile 700 TL civarında kazanç elde edeceksiniz.”

“Evde çay paketleme işi: Ekonomisi çaya dayalı bir şehirde, çayla ilgili bir iş yapılmamasına imkan yok diyebiliriz. Türkiye’nin en büyük çay fabrikası olan Çaykur’da günde tonlarca çay üretimi yapılıyor. Üretilen bu çaylar arasında poşet çaylar da bulunuyor. Demlik ve tek kullanımlık olan bu çayları imalat aşamasından sonra adetli bir şekilde sayılarak paketlenmesi gerekiyor. Proje kapsamında evinizde verilecek çeşitli adetlerdeki ürünleri paketleyerek gelir elde edebileceksiniz. Alacağınız ücretler işin adetine göre değişecektir. Tahmini olarak günlük 50 ile 100 TL arasında ödeme yapılacaktır.”

“El işi ürünleri hazırlama işi: Eğer el becerinize güveniyorsanız, mağazaların size vereceği el işi çanta, el işi bileklik, el işi kolye, el işi saat, el işi süsler gibi ürünleri evinizden hazırlayarak para kazanabilirsiniz. Mağazalar hazırlayacağınız ürünlerin örnek çalışmalarını ve gerekli tüm malzemeleri size temin edecekler. Gerekli eğitimleri de verdikten sonra kolay bir şekilde el işi ürünleri hazırlayabilirsiniz. Bu iş modelinde hazırlayacağınız ürünün zorluğuna göre alacağınız ücretler değişecektir. Ortalama 400 ile 500 TL arasında ödeme alırsınız.”

“Temizleme ve kalite kontrol işi: Tekstil firmaları her geçen gün büyümeye ve iş hacmini arttırmaya devam ediyorlar. İş yoğunluğundan dolayı tekstil firmaları ürettikleri tekstil ürünlerinin temizleme ve kalite kontrol işlemlerini yetiştirmekte güçlük çekebiliyorlar. Tekstil firmalarının ürettikleri tekstil ürünlerinin temizlenmesi ve kalite kontrol işlemlerini evinizden yaparak para kazanabilirsiniz. Bu iş modeli ile yapılacak işlerin adetine ve zorluğuna göre haftalık 600 TL ve üzerinde gelir sağlayabilirsiniz.

“Evde kutu kaplama işi: Yeni yıl öncesi en çok yapacağınız iş modeli arasında kutu kaplama işi yer almaktadır. Bu iş modelinde ise hediyelik kutuları, gelen siparişe göre kaplayıp süslemeniz istenecek sizden. Size verilecek olan renkli kağıtlar ve renkli süslerle özel kutuları kaplayarak para kazanacaksınız.”

“Evde çorap paketleme işi: Sakarya da en çok üretilen tekstil ürünlerinin başında çorap yer almaktadır. Günde binlerce hatta yüz binlerce erkek, kadın ve çocuk çorapları üretilmektedir. Fabrikalarda üretilen bu çorapları eviniz ortamında etiketleyip şeffaf poşetlerine koyup paketleyerek günlük 50 TL kazanç sağlayacaksınız. Verilecek işlerin sayısı farklılık gösterecektir. Düzenli olarak çalışarak aylık 1.500 TL kazanç sağlamanız mümkün.”

“Kurutulmuş meyve ayıklama işi: Tarım alanında gün geçtikçe gelişmeye devam eden ilimizde portakal, elma, limon gibi birçok meyve yetiştirilmektedir. Bu ürünlerin bir kısmı yaş olarak, bir kısmı ise kurutulmuş olarak firmaların taleplerine göre hazırlanıp gönderilir. Kurutulmuş olarak istenilen ürünler temizleme ve ayıklama işlemlerinden geçirilir. Proje kapsamında kurutulmuş meyveleri firmaların belirteceği talimatlara uygun bir şekilde temizleyip ayıklayarak para kazanabilirsiniz. Alacağınız ücret iş yoğunluğuna göre değişecektir.”

“Evde örgü işi: Milyonlarca insanın yaşamakta olduğu İstanbul’da bir diğer ek iş alanı ise örgü yapmaktır. Örgü işi özellikler 4 mevsim gerçekleştirilmesi ile bayanlar tarafından tercih edilmektedir. Kış aylarında kazak ve benzeri kıyafetler öreerek para kazanabilir iken, yaz aylarında ise özellikle bebek yelekleri ve hırkaları talep edilmektedir.”

“Evde tespih işi: İstanbul’da yaşayanlar için en ideal ek iş alanlarından biri de tespih dizmektir. Hem erkekler, hem de bayanlar tarafından gerçekleştirilebilecek işte ister firmalara tespih dizerek kazanç sağlayabilir, isterseniz hazırladığınız tespihleri kendiniz çeşitli alanlarda satarak ek kazanç sağlayabilirsiniz.”

“Ütü ve paket işi: Beylikdüzü’de birçok tekstil firması ve fabrikası bulunmaktadır. Bu firmalar bazı dönemlerde ellerindeki ütü ve paketleme işlerini dışarıda yaptırmayı tercih ederler. Evinizde gömlek, eşofman, pantolon, hırka, kazak, tayt, şort, tişört, ceket gibi birçok tekstil ürününü ütüyüp paketleyerek gelir elde edebilirsiniz.”

“Adana evde tespih işi: Yaşam tarzı olarak tespihlerin en çok kullanılan semtlerinden olan Adana’da evinizde ek kazanç sağlayabileceğiniz işlerin başında tespih işi gelmektedir. Adana’da evde tespih işinde firmanın sizlere vereceği malzemeler ile önceden belirlenen modelde tespihi dizmeli ve teslim etmelisiniz. 33 ve 99 taşlı tespihler istemekte olan firmalar her bir tespih için ortalama 40 kuruş ödeme yapmaktadır. Düzenli ve disiplinli bir çalışma ile aylık ortalama 2000 TL kazanç sağlayabilirsiniz.”

“Kuruyemiş paketleme: Fıstık, fındık, çekirdek gibi marketlerde, kuruyemişçilerde ya da dışarıda seyyar olarak satılabilecek ürünler için paketleme yapmak, Diyarbakır gibi bir yer için ideal olabilir. Özellikle ev hanımlarının tercih ettiği bu iş için tüm malzemeler size üreticiler tarafından veriliyor. Sizler de istenen gramaja göre paketlere ayırıp zimbalyorsunuz ya da vakumlu paketlere koyuyorsunuz. Paket başına fiyat değişmekle beraber, işe başlamak için imalathanelerle görüşebilir ya da internetten yararlanabilirsiniz.”

“Tespah paketleme işi: Evinizde yapabileceğiniz bir diğer iş modeli ise, tespih paketleme işidir. Bu iş modelinde firmaların size temin edeceği tespih boncuklarını, iplere dizip bağlayarak tespih elde edebilir, aynı tespihleri paketlerine yerleştirerek aylık 1200 TL civarında kazanç elde edebilirsiniz.”

“Hamur işi ya da yöresel yemekler hazırlama: Mutfak konusunda yetenekliyseniz, bu iş sizin için ideal olacaktır. Özellikle mantı, içli köfte, sarma, kuru dolma gibi herkesin talep göstereceği bu yemekleri yapıp hazırlayarak lokanta ve restoranlara satabilirsiniz. Ayrıca, marketler de paketleyerek bu tarz ev yapımı yiyecekleri satışa sunmaktadır. Bunların yanı sıra, Diyarbakır’a has, yemek ve tatlıları da bu şekilde hazırlayabilirsiniz.

“Kuşyemi paketleme işi: Tarım alanında bir hayli gelişmiş olan Diyarbakır şehrinde, kuşyemi olarak da bilinen tahıl ürünlerini paketleyerek çok güzel kazançlar sağlayabilirsiniz. Üstelik bu işi yaparken ailenizden ya da komşularınızdan da destek alabilirsiniz.”

“Yedek parça paketleme işi: Kayseri organize sanayi bölgelerinden birisi de mobilyadır. Bu sanayi bölgesinde mobilya imalatı yapan birçok firma bulunmaktadır. Mobilya firmaları, sattıkları ürünlerin yanında vida, tıpa, ayak gibi yedek parçalar gönderirler. Bu yedek parçaları da hazırlamak bir hayli vakitlerini aldıkları için ellerindeki yedek parçaları montajlama işlerini dışarıya ek iş olarak verirler. Evinizde bu yedek parçaları paketleyerek gelir elde etmeniz mümkün.”

“Ütü paket ve temizleme işi: Kayseri de hatırı sayılır derece tekstil firması yer almaktadır. Büyük küçük birçok tekstil firması Türkiye’nin dört bir yanından sipariş alır. Bu siparişleri gününde teslim etmek zorundadırlar. Dönemsel olarak yoğun olan tekstil firmaları üretimini yaptıkları tekstil ürünlerinin temizlenmesi ve paketlerine koyulması aşamasında ev hanımlarından destek alırlar. Pantolon, ceket, kazak, triko, bere, eldiven, eşofman gibi imalatını yaptıkları ürünlerin üzerinde kalan iplik parçalarını, kumaş parçalarını temizleyip paketleyerek ek gelir elde edebilirsiniz.”

“Ankara bardak paketleme işi: Hepimizin marketlerde ve diğer alışveriş noktalarında görmüş olduğu 12’li bardak setleri evlerde ek iş olarak firmalar tarafından hazırlatılıyor. İnce ve hassas bir iş olan bardak paketleme işinde firmaların sizlere teslim edecekleri bardakları verecekleri 12’li hazır kutulara yerleştirmeniz isteniyor. Firmalar tarafından sunulan ek iş fırsatında her kutu için ödenen rakam ise 0.25 kuruş ile 0.50 kuruş arasında değişiyor. Düzenli olarak yapıldığında ortalama 1500 TL kazanabileceğiniz bardak paketleme işinde dikkat etmeniz gereken en önemli nokta bardakları kırmamak. Çünkü firmalar kırılan her bardak için ücretinizden belirli tutarlar kesinti yapmaktadır.”

“Makine parçaları paketleme: Organize sanayi anlamında listenin başında yer alan Eskişehir’de, birçok makine firması bulunmaktadır. Bu firmalar makine parçalarını paketlemede yoğunluk yaşadıkları için, ellerindeki paketleme işlerini dışarıda yaptırarak iş yüklerini azaltmayı tercih ederler. Evinizde bu ufak makine parçalarını paketleyerek kolay bir şekilde para kazanabilirsiniz.”

“Antep fıstığı temizleme işi: Gaziantep şehrimizin en meşhur tarım ürünlerinin başında Antep fıstığı yer almaktadır. Türkiye’nin birçok şehrine olduğu gibi dünyanın birçok ülkesine ihracatı yapılan Antep fıstığı, tarlalardan kabuklu bir şekilde toplanmaktadır. Birçok firma bu fıstıkları kabuklu sattığı gibi kabuksuz olarak da satmaktadır. Bu firmalar için kabukları ayıklanmış Antep fıstıkları hazırlayacaksınız. Çuvallarla gelecek olan fıstıkların kabuklarını ayırıp temizleyip firmalara teslim ederek evinizden para kazanmış olacaksınız. Bu iş modeli ile aylık 1.000 TL ile 2.000 TL arasında gelir elde etmeniz mümkün.”

“Deri temizleme işi: Gaziantep şehrinin sanayi alanında en çok sattığı ve talep gördüğü ürünlerinin başında deri gelmektedir. Deri imalatı yapan birçok fabrika yurt dışına ve Türkiye’nin birçok şehrine bu kaliteli derileri satmaktadır. Tabi bu derilerin istenilen ölçülerde ve çapaksız temiz bir şekilde teslim edilmesi gerekmektedir. Deri fabrikaları sizlere belirli kalıplar verecek. Bu kalıplara göre verilen derileri kesmeniz istenecek sizden. Daha sonra deri üzerinde kalan ufak parçaları makasla temizlemenizi isteyecekler. Çevrenizdeki deri fabrikaları ile görüşerek evinizde deri temizleme işi yaparak kazanç sağlayabilirsiniz.”

“Hamur ve kebab içi hazırlama işi: Yöresel lezzetleri ile dünyanın dört bir tarafından ziyaretçi akınına uğrayan şehrimizde özellikle Antep tatlısı ve Antep kebabı tercih edilmektedir. Elinizin ayarına güveniyorsanız eğer büyük lokantalarla anlaşarak tatlı için yufka, kebab için ise iç hazırlayıp kazanç elde edebilirsiniz. Büyük ve yoğun lokantalar ellerinde hazır malzemeler tutarak iş yoğunluklarının üstesinden bu şekilde gelmektedir. Evinizde bu şekilde hazırlayacağınız yufka ve kebab içi işinden günlük yevmiye olarak geçinebilmeniz mümkün.”

“Temizleme ve ütöleme işleri yaparak evinizden oturduğunuz yerden kolay para kazanabilirsiniz. Mersin’de bulunan tekstil firmaları, çok yoğun bir şekilde imalat yapmaktadır. Avrupa’ya ihracat yapan tekstil firmaları, ellerindeki tişört, gömlek, kazak, şort ya da eşofman gibi tekstil ürünlerinin temizlenmesi ve ütülenip paketlenmesi işlerini dışarıda yaptırırlar. Yoğun olan firmalar bu sayede ellerindeki işleri kısa sürede tamamlayıp siparişleri yetiştirmiş olurlar. Siz de evinizden tekstil ürünleri temizleyip ütölüyerek kazanç sağlayabilirsiniz.”

“Veri girişi yapıp kazanç sağlayın. Mersin’de birçok özel kuruluş ve devlet dairesi bulunmakta. Telekom firmaları, hastaneler, büyük kuruluşlar ellerindeki verileri kayıt sistemlerine girerek rapor

tutmak zorundalar. Günlük olarak çok yoğun bir şekilde veri akışı olduğu için, kayıt işlemleri bir hayli zaman alıyor. Bu yüzden de firmalar ellerindeki verileri girmek için elemana ihtiyaç duyuyorlar. Bilgisayar ile aranız iyiye, hızlı bir şekilde yazı yazabiliyorsanız eğer evinizden veri girişi yaparak kazanç sağlayabilirsiniz.”

“Islak mendil paketleme: Islak mendil, kullanım alanı geniş bir üründür. Bu nedenle piyasada da birçok üretici firma ve marka bulunmaktadır. Firmalar, paketleme, etiketleme gibi küçük çaplı işlemler için dışarıdan kişilerle anlaşarak bu işleri sürdürmektedir, bu da ek iş arayanlar için iyi bir opsiyon oluyor. Islak mendil paketleme işini yapabilmemiz için size bir de, şarjlı küçük bir yapıştırma makinesi verilmektedir. Eğer daha önce bu işi yapmadıysanız, işi aldığınız yer size yapılış videosunu izletecek ya da bir örnek gösterecektir. Bu doğrultuda günlük olarak yaptığınız paket sayısı üzerinde de ücret alacaksınız.”

“Dikiş ve tadilat yapmak: Biçki, dikiş, nakış, yama ve tadilat alanlarında deneyimli iseniz ve eliniz yatkınsa bağımsız olarak çalışabilir ya da tekstil firmalarıyla anlaşabilirsiniz. Penye, bluz, gömlek, tişört ve benzeri kıyafet kategorilerinde tadilat işlemleri yapabileceğiniz gibi, masa örtüsü, perde, nevresim takımı benzeri ev tekstil ürünlerini de onarabilir, üzerlerine boncuk, dantel, yama işlemleri yapabilirsiniz. Firmalar, ürünleri kilo ile ya da paket sayısına göre teslim ediyor ve iş bitim tarihine göre geri alıyor. Eğer işi ilk kez yapacaksanız daha az sayıda ürün almanızı tavsiye ederiz.”

“Gelin buketi hazırlama: Nikah şekeri, düğün süslemeleri, davetiye hazırlama işlerinde olduğu gibi gelin buketi hazırlamak da özellikle düğünlerin yoğun olduğu bahar-yaz aylarında ideal ek işlerden biri. Gelinlik ve abiye firmaları, belli renk ve kategorilerde gelinliğe uygun olarak buketler de satmaktadır. Gelin buketi hazırlama işi kapsamında ise, firmalar size modele göre gerekli malzemeleri veriyor ve istenilen sayıda buket hazırlıyorsunuz. Canlı ya da yapay çiçeklerle yapılabilen gelin buketleri için sim, dantel, kurdele gibi süslemeler de kullanmanız gerekebiliyor.”

“Bone paketleme işi: Samsun’da evde yapabileceğiniz bir diğer iş modeli ise, bone paketleme işidir. Genellikle sporcuların tercih ettiği boneler, havuz ve deniz gibi ortamlarda kullanılmaktadır. Plastik ya da silikondan yapılan boneleri evinizde ikili, üçlü ya da beşli olacak şekilde paketleyerek aylık 1200 TL civarında kazanç elde edebilirsiniz.”

“Etlı ekmek hazırlama: Meşhur Konya mutfağının olmazsa olmazı sıralamasında, sıralamanın başında yer alan etli ekmek, birçok ev hanımının gelir kaynağı olmuştur. Büyük lokanta ve restoranlar iş yüklerini hafifletmek için etli ekmek için kullanılan içleri, daha sağlıklı ve temiz olduğu için evlerde yaptırmaktadır. Birçok ev hanımı evinde etli ekmek içi hazırlayıp ek gelir sağlamaktadır.”

“Bitki çayı ve poşet çay paketleme: Doğal kurutulmuş bitki çayı satan üreticiler ya da çay firmalarına bağlı olarak çalışan poşet çay üreticileri ile irtibata geçerek evinizden paketleme işi yapabilirsiniz. Bitki çayı paketleme işinde, üreticiler size belli bir miktar çay, hassas tartı ve paketleme materyalleri bırakmaktadır. İstenen gramaja göre paketlere ayırarak ürünü kapatıyorsunuz, eğer gerekiyorsa etiket de yapıyorsunuz. Poşet çay paketlemede ise, bildiğiniz üzere poşet çaylar kağıt bir kılıfın içerisine koyularak kutulanıyor. Bu işte de paketleme aşamasında sizler çalışabiliyorsunuz. Yapacağınız adede göre fiyat değişiklik gösteriyor olsa da, 300 TL’den 2.000 TL’ye kadar tahmini kazanç elde edebilirsiniz.”

“Kutu katlama işi: Fast food firmaları, lokantalar, matbaa firmaları ya da ajanslar aracılığı ile eviniz ortamında kutu katlama işi yaparak da para kazanmanız mümkün. Firmalar iş yükü olarak gördükleri katlama işlerini, evlere gönderip katlatarak hem zamanda tasarruf etmiş oluyor hem de ihtiyacı olan birçok aileye iş istihdamı sağlamış oluyorlar.”

“Yaka Dikimi: Tişört, gömlek, ceket, hırka, tunik şeklindeki giyim ürünlerine son aşamada gerekli ise yaka dikimi yapılır. Daha detaylı bir iş olduğu için hem zamandan hem de maddi açıdan tasarruf etmek için firmalar ek iş kapsamında yapmak isteyen kişilere yaka dikim işi dağıtır. Sade, taşlı, boncuklu ve farklı şekillerde yaka dikmeniz gerekebiliyor. Sizlere gerekli malzemeler sağlanarak, alacağınız iş miktarına göre tüm ürünler teslim edilir. Belirlenen tarihte de görevli kişi aracılığıyla geri toplanır. Bu iş için piyasa genelinde ortalama aylık kazanç 1.500 TL civarındadır.”